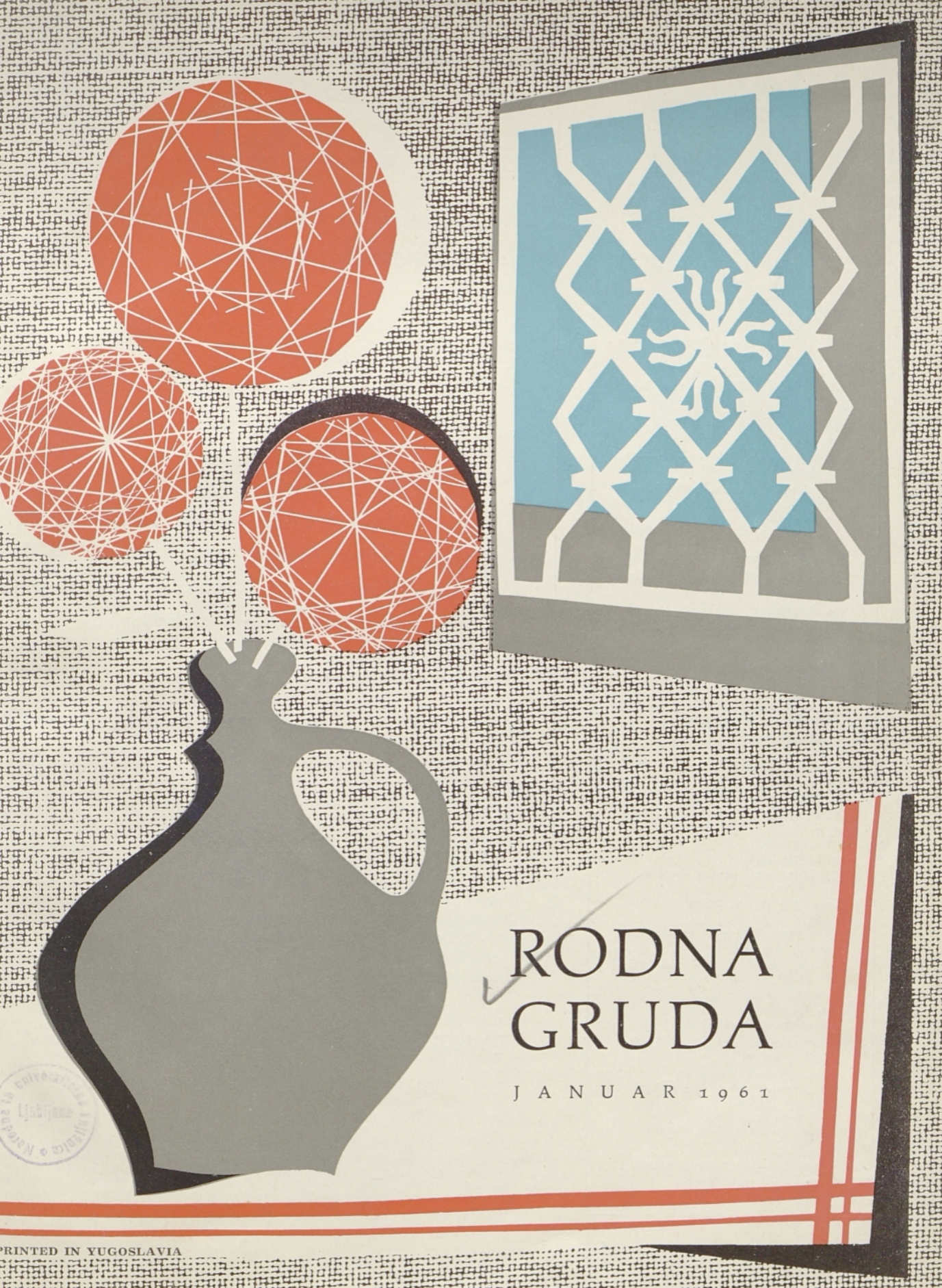

RODNA GRUDA

JANUAR 1961

VSEBINA

Leto 1961 — jubilejno leto Slovenske izseljenske matice

Bogdan Osolnik:

Ohranitev miru vse pomembnejša želja in cilj

Ada Krivc:

Skrb za človeka se je v preteklem letu pri nas še poglobila in razširila

Jože Martinčič:

Predsedniku, odbornikom in kolektivom SIM ob desetletnici ustanovitve

Fran Albreht:

Sprehod v snegu (pesem)

Zahrbtni napad na pravice slovenske narodne manjšine pod Italijo

Naše darilo mlademu izseljenskemu rodu

France Slogar:

Atomska energija v rokah delovnih ljudi

Izlet članov SNPJ v staro domovino

Naša izseljenska društva ob lanskih proslavah 29. novembra

Dr. A. Kristan:

Nekaj iz življenja rojakov v Južni Ameriki

M. Ličen:

Smrt uglednega društvenega delavca v Argentini

Alise:

Valentin Grandovec, častni predsednik društva Posmrtni sklad

Po domači deželi

L. P.:

Slovenski rokoborci v severni Franciji

Slovenski izseljenski matici

Naši grobovi v Franciji

V. I.:

Zvesti rodu

Anton Jakopina:

Jugoslovansko pevsko društvo »Triglave«

Kaj delajo naši na tujem

M. M.:

Joe Francelj se je za vselej poslovil

Kulturni zapiski:

R. S.: Kratek sprehod med knjigami, ki so lani izšle

Rojaki nam pišejo

Mile Pavlin:

Se dolgo se je oziral nazaj

Branko Zužek:

Godec (pesem)

Nasveti za dom in družino:

B. Magajna: Strah pred rakom
Domači jedilniki

Franc Sikošek:

Nekaj veselih z našega konca

Posebna priloga:

Mladi rod (uredil Josip Ribičič)

Oprema: arh. Uroš Vagaja

ROJAKI, ROJAKINJE!

Domovini vas približa slovenska knjiga

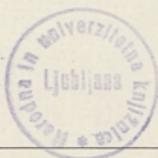
- Anton Ingolič: Kje ste Lamutovi
Mira Mihelič: April
Ignac Koprivec: Hiša pod vrhom
Manca Lobnikova: Gorniki in čas
Ilka Vaštetova: Gričarji
Mimi Malenšek: Temna stran meseca
Vladimir Kavčič: Ognji so potemneli
Smiljan Rozman: Obala
Franček Saje: Pisma na smrt obsojenih
Zbrana dela slovenskih klasikov

Naročila in svoje želje sporočite

Državni založbi Slovenije

LJUBLJANA, TITOVA 25

Jugoslavija

PO 133/1962

Spoštovanim rojakom

želi srečno novo leto 1961

ter se za obisk ob prihodu v domovino

priporoča kolektiv gostinskega podjetja

DAJ - DAM

Ljubljana, Cankarjeva 4

Rodno grudo izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanaajstkrat na leto. Letna naročnina je 4 dolarje ali enaka vrednost v drugi valuti. Poština plačana v gotovini. Odgovorni urednik Tomo Brejc. Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva cesta 1/II. — Rokopisov in slik, ki jih nismo naročili, ne vračamo. Čekovni račun pri Komunalni banki 600-704/5-155

PREDSEDNIK SLOVENSKE IZSELJENSKE MATICE
IVAN REGENT VOŠČI V IMENU GLAVNEGA ODBORA
IN USLUŽBENCEV SLOVENSKE IZSELJENSKE MATICE
VSEM ROJAKOM TER ORGANIZACIJAM IN DRUŠTVOM
SLOVENSkih IZSELJENCEV V TUJINI

srečno in veselo novo leto 1961

Leto 1961 – jubilejno leto Slovenske izseljenske matice

Letos bomo svečano praznovali dve pomembni obletnici. Julija 1961 bo minulo dvajset let, odkar se je skupaj z drugimi bratskimi narodi Jugoslavije dvignil k oboroženi vstaji proti fašističnim okupatorjem tudi naš mali slovenski narod. Izdan od kraljevske dinastije, voditeljev meščanskih političnih strank, razkosan na tri dele od nemških, italijanskih in madžarskih fašistov, se je, pod vodstvom maršala Tita in njegovih sodelavcev, v srcu podjarmljene Evrope uprl, skoraj golorok in brez orožja, najstrašnejši vojaški sili sveta, ki je pomandrala vso Evropo in decembra 1941 stala pred Moskvo.

To je bil najvišji vzpon, to je najslavnejša stran zgodovine Jugoslovanskih narodov, ki je ponesla njihovo slavo — tudi dotlej malega, v svetu nepoznanega slovenskega naroda — v vse dele sveta.

V svečano praznovanje te velike zgodovinske obletnice sovpada tudi praznovanje desete obletnice obstoja in delovanja Slovenske izseljenske matice.

V tem letu pripravlja Matica za rojake še posebej izredno pester in bogat spored izletov po Sloveniji in Jugoslaviji, veselih srečanj in kulturnih prireditev. Na letošnje praznovanje in svečanosti opozarjamo že sedaj, da bi se organizacije in posamezniki mogli pravočasno pripraviti na pot. O podrobnostih v zvezi z letošnjimi prihodi rojakov bomo poročali v naslednjih številkah »Rodne grude« pa tudi v izseljenskih časopisih, ki izhajajo v tujini.

Slovenska izseljenska matica v imenu vse slovenske javnosti vabi rojake v vseh deželah, kjer prebivajo, da se v letošnjem jubilejnem letu še posebej v častnem številu udeležijo izletov v Jugoslavijo in upa, da se bodo njenemu vabilu odzvali tudi rojaki in predstavniki društev in organizacij iz Kanade, Argentine in drugih držav, ki zaradi raznih težav doslej niso mogli priti v večjem številu na obisk v domovino.

Dobro se pripravimo vsi — na veselo srečanje v letošnji pomladi.

Slovenska izseljenska matica

Miha Maleš: Naše bele gore

RODNA GRUDA

ILUSTRIRANA REVIIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE MATICE
V LJUBLJANI

JANUAR 1961

LETO VIII

OB NOVEM LETU VAM ČESTITAJO

Rektor Univerze v Ljubljani, univ. prof. dr. DOLFE VOGELNIK:

Vsem našim rojakom v tujini pošiljam v imenu univerzitetnih učiteljev in znanstvenih sodelavcev univerze v Ljubljani tople pozdrave in iskrena voščila z željo, da bi ljudje dobre volje na vsem svetu znali ohraniti človeštvo mir, to najvišje dobro, ki za njim hrepene vsi narodi in vsa ljudstva.

Sekretar zveznega Izvršnega sveta za informacije in član zvezne komisije za kulturne stike z inozemstvom BOGDAN OSOLNIK:

Ohranitev miru vse pomembnejša želja in cilj

V teh nemirnih časih, ko se na vseh straneh sveta pojavljajo nova žarišča vojne nevarnosti, ko se pred človeštvom vse bolj grozeče vzdiguje strašna pretnja atomskega razdejanja, je za nas ohranitev miru vse pomembnejša želja in cilj. Vemo, da v tem nismo sami, da razpoloženje proti vojni združuje milijone ljudi in vedno bolj prihaja do izraza v svetovnem javnem mnenju. Vendar nas zgodovinska izkušnja uči, da samo želje in čustva ne zadostujejo, da bi se preprečil izbruh vojnega požara. Potrebno je pravočasno storiti vse, da se tak požar prepreči! Potrebna je odločna beseda in opozorilo vsem, ki sodelujejo in odločajo v urejanju mednarodnih odnosov. Tako besedo smo v preteklem letu slišali med drugim tudi s tribune združenih narodov v govoru predsednika Tita na 15. zasedanju Generalne skupščine. Jugoslavija bo še vnaprej vlagala vse svoje napore v miroljubno reševanje mednarodnih vprašanj. Čeprav je le majhna dežela, ravno s to iskreno in konstruktivno politiko pridobiva vse več prijateljev v svetu in zavzema vse bolj vidno in ugledno mesto v družbi narodov.

Z željo, da bi se v letu 1961 kar najbolje uresničevale težnje človeštva po miru in blagostanju, ki so globoko zakoreninjene tudi v vaših srcih, dragi rojaki, vam želim srečno novo leto 1961.

ZVEZA SVOBOD IN KULTURNIH DRUŠTEV SLOVENIJE ŽELI VSEM PROSVETNIM DRUŠTVOM IN PODPORNIM ORGANIZACIJAM ROJAKOV V TUJINI

SREČNO, USPEHOV POLNO NOVO LETO 1961!

Skrb za človeka se je v preteklem letu pri nas še poglobila in razširila

Ob novem letu, ko se spominjamo svojih prijateljev in znancev, se seveda predvsem toplo spominjamo tudi svojih rojakinj in rojakov izven domovine.

Prepričana sem, da bo zlasti Vas, drage rojakinje, zanimalo, kaj smo v zadnjem času dosegli pri nas na področju skrbi za človeka, ki je in ostane osnovni cilj jugoslovanskega socializma.

*

Skrb za človeka se je v preteklem letu pri nas še poglobila in razširila. Skladnejši in hitrejši razvoj našega gospodarstva, posebno modernizacija kmetijstva, ustvarja močnejše materialne pogoje, ki omogočajo naglo dviganje življenjske ravni in socialnih služb.

Pri izvajanju socialne politike je osnovna skrb za človeka, da je delovni človek pri nas sam aktiven činitelj pri urejanju in reševanju teh problemov. To se kaže v množični udeležbi državljanov v organih družbenega samoupravljanja. Na socialnem področju se tega dela udeležujejo v velikem številu žene, predvsem tudi v najrazličnejših družbenih organizacijah in društvih, ki imajo v svojih programih skrb za mladino in probleme družine.

Hitrejša izgradnja stanovanj, vedno večje vlaganje finančnih sredstev zlasti za ureditev potrebnih in sodobnih komunalnih objektov, obratov družbene prehrane, uslužnostnih servisov, otroških ustanov in šol dokazuje, da smo pri nas pristopili k hitrejšemu reševanju teh, za vsakodnevno življenje naših družin tako perečih vprašanj.

Kot primer navajam le, da se je število otrok, ki prejemajo malico v šolskih kuhinjah v Sloveniji od leta 1953, sedemkrat povečalo, v počitniških letovanjih in taborjenjih vključujemo štirikrat več zdravstveno ogroženih otrok kot doslej.

Država daje po raznih oblikah štipendiranja mladini možnost šolanja in strokovnega izobraževanja. Okrog 60.000 dijakov srednjih, višjih in visokih šol prejema v naši državi štipendijo. Med temi je vedno večje število deklet, kar jim olajšuje doseg višjih kvalifikacij in boljše zaposlitve.

Zlasti pa bo pospešila hiter strokovni razvoj mladine obeh spolov široka reforma šolstva, ki omogoča slehernemu delovnemu človeku dostop na vse srednje, višje pa tudi visoke šole. Tovarne, podjetja, zadruga in občine dajejo velika sredstva v obliki štipendij vsem, ki se hočejo izpopolnjevati.

V Sloveniji smo imeli v 1955. letu 35.000 učencev strokovnih šol, pred vojno pa je bilo 10.000 učencev. Na ljubljanski univerzi pa je poraslo število slušateljev od 2000 pred vojno na 9000 v preteklem letu. Število višjih in visokih šol se je povečalo v tem razdobju od štirih na 20 šol.

Razvoj socialnih služb v teh pogojih je pri nas v stalnem porastu. Razvijamo razne oblike socialne pomoči družini, od čuvanja in vzgoje otrok do posebnih socialnih servisov za pomoč starim, bolnim, invalidnim osebam, kar je izredno pereče vprašanje pri reševanju dnevnih potreb in skrbi, pred katerimi stoji naša zaposlena žena.

Te naloge izvajajo poleg občinskih socialnih organov v vedno večji meri stanovanjske skupnosti, ki jih imamo že nad 150 v vseh večjih mestih Slovenije.

V mnogih naših podjetjih delujejo nove kadrovske-socialne službe, ki rešujejo številna vprašanja naših delavcev in njihovih družin. To so vprašanja stanovanj, prehrane, zaščite žena in mater, skrb za mlade delavce in vajence, njihovo prilagoditev novi okolici, ko prihajajo iz vasi v službo v mesto ter številna

Nova rudarska stanovanja v Trbovljah

Sodobna šola pri Primožu na Pohorju

druga vprašanja, od katerih ugodne rešitve je odvisno počutje in večja delovna storilnost posameznega proizvajalca.

Posebno pomembno za razvoj skrbi za človeka je področje socialnega zavarovanja, ki se pri nas iz leta v leto izpopolnjuje.

V letu 1959 smo v Sloveniji izdali v te namene 57 milijard dinarjev; tu so všeti izdatki zlasti za starostno, nezgodno in zdravstveno zavarovanje. V letu 1960 se je zdravstveno zavarovanje razširilo tudi na kmečko prebivalstvo.

V bodoče se bodo izdatki za socialno zavarovanje v državi povečali za približno 10 % letno. Pripravlja se nova decentralizacija socialnega zavarovanja, tako da bodo zavarovanci imeli v bodoče še večje možnosti sodelovati v samoupravljanju tega važnega področja našega družbenega življenja.

Z novim letom vstopamo v novo petletno obdobje, ki nam bo omogočilo, da zaradi dosedanjih gospodarskih uspehov posvetimo še mnogo večjo skrb za človeka, kot je to bilo doslej.

Nad 250 milijard letno bomo v prihodnjih petih letih v naši državi vložili v stanovanja, šole, zdravstvene in socialne ustanove, kar je za 85 % več v primerjavi s preteklimi štirimi leti.

Verjetno ne boste mogle iz tega kratkega izvajanja dobiti povsem jasne slike, ker je naša ureditev drugačna in ker se stvari pri nas hitro razvijajo in spreminjajo.

Zato izražam svoje in želje drugih sodelavcev na socialnem področju, da nas obiščete v čim večjem številu, da boste same videle naše napore in uspehe ter se informirale tudi o naših načrtih za lepše življenje vseh delovnih ljudi.

Vsem rojakom, zlasti pa slovenskim ženam v tujini, lep pozdrav ter mnogo zdravja in osebne sreče v letu 1961!

Predsedniku, odbornikom in kolektivu Slovenske izseljenske matice ob desetletnici ustanovitve

Ko stopamo v novo leto 1961, ki je obenem tudi jubilejno leto naše drage Slovenske izseljenske matice, zastoj iščemo prave besede, s katero bi vam k temu za nas tako pomembnemu jubileju čestitali, ali bolje rečeno, se zahvalili za vsa vaša velika, brezštevila prizadevanja in pomoč, ki ste jo izkazali nam izseljencem, raztresenim po vseh petih kontinentih sveta. V teh kratkih letih se vam je posrečilo, da ste nas združili v eno samo veliko družino in nas tesno povezali z našo lepo rodno grudo. Po več desetletij že živimo na tujem pa drug za drugega nismo vedeli. Vi, dragi naši matičarji, pa ste nas našli in nas povezali. Približali ste nam našo prerojeno domovino in nas sproti seznanjate z njeno rastjo. Sprejemali ste in sprejemate naše povratnike in obiskovalce ter pomagajte in poskrbite, da jim je dobro.

Koliko zaskrbljenih src se je že bližalo naši meji z dvomom: ali nas bodo sprejeli po tolikih letih, ko se vračamo nazaj kakor hlapec Jernej, ki je iskal pravice, pa je ni našel. Vsak košček kruha na tujem smo trdo prigarali, ko smo z znojem gnojili tujo zemljo in s krvavimi žulji gonili stroje tujemu kapitalu. Zdaj pa smo se vračali izčrpani kakor po težki izgubljeni bitki... Vsi pomisleki pa so skupneli, utonili v solzah veselja, ko ste nas sprejeli s cvetjem, godbo in je bil vaš stisk roke tako resnično domač.

Zdaj je vsako leto naš obisk domovine en sam sončen praznik. Že mesece prej se ga veselimo. K vam prihajamo po zdravje, počitek in bratsko ljubezen. Ko se vlak bliža meji domovine, smo vsi nestrpni, polni pričakovanja: saj vemo, da nam pridete nasproti, dragi matičarji, da nas prvi pozdravite v imenu rodne grude. Vedno nasmejani in dobre volje nas sprejemate v vašem uradu. Za vse naše težave in potrebe imate razumevanje. Spremljate nas na izlete, kjer mislite le na naše udobje, in spet je vaš stisk roke topel, opogumljajoč bratski, zadnji, ko se vračamo na tuje.

Hvala vam za vse to! Vrniti vam ne moremo z ničemer drugim kot z ljubeznijo in ponosom na našo lepo, danes tako napredno domačo deželo. Želimo vam mnogo uspehov pri vašem bodočem požrtvovalnem delu v dobrobit nam, vašim bratom in sestrām v tujini in še enkrat: Hvala!

V imenu vseh izseljencev iz severne Francije in v imenu odbora Združenja Jugoslovancev v Pas de Calaisu.

Jože Martinčič

Joža Čop:
Gorski
samotarji

Fran Albrecht:

S PREHOD V SNEGU

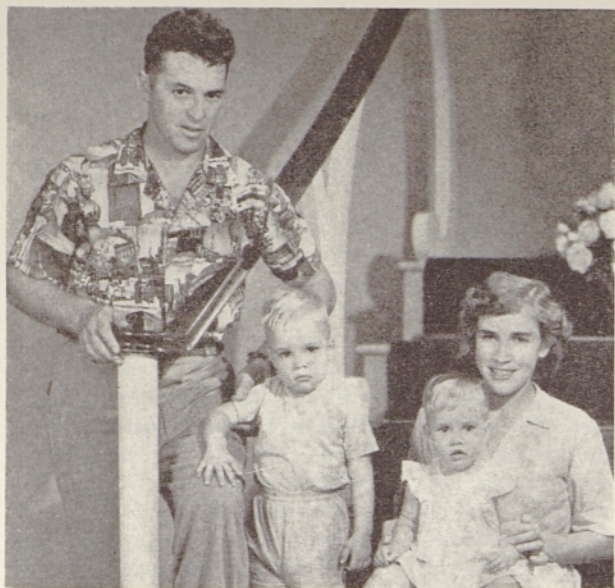
Zasnulo je mesto v sneženi sen.
Kako so bele ure te večerne!
V dveh srcih želje so tako nemirne,
kakor snežink pod nebom tihi ples.

Tako sta blizu si — nedosegljivo —
s telesoma dve srci žejnoproči.
Kakor prelita v mrak umirajoči
drug v drugega sta zemlja in nebo.

In on ji v mislih pravi, da jo ljubi.
In ona v srcu trepeta: ne ruši
z besedo glasno še mi v duši,
o ti, česar izraziti ni moč.

Sama ne čujeta pomenkov spojih,
Snežinke padajo, to popje belo,
ki v tujih vrtilih je nekje brstelo
in ves v plamenih beli svet žari.

In noč molči kot od tišine dvojne.
Srci od enega pričakovanja
preliti vase ... in vse je kot sanja:
nebo in zemlja, sreča, sneg, ljubav.

Družina našega naročnika J. Stanka iz Cd. Piar, Venezuela. Rojak Stanko je zaposlen v železnem rudniku. Prej pa je delal na petrolejskih poljih

vanje pomembnih izdelkov ter tudi precej pripomoglo, da bo hitreje napredovala avtomatizacija. Izotopi bodo nadalje izvrstni pomočniki v steklarnah, kemičnih tovarnah, rafinerijah, koksarnah, usnjarnah — skratka povsod v industriji, kjer je treba kar najbolj skrbno spremljati in izboljševati tehnološke procese ter kakovost izdelkov ob prizadevanju, da narašča storilnost. Petletni načrt za razvoj uporabe jedrske energije je zajel skorajda vsa industrijska področja, da bomo mogli na njih že v prihodnjih letih smotrno in redno uporabljati izotope.

Seveda pa uporaba izotopov ni omejena le na industrijo, marveč se bo hitro širila nadalje, zlasti v zdravstvu. V naših zdravstvenih ustanovah so že doslej uspešno uporabljali izotope. Dobro so znani uspehi, ki jih dosegajo pri zdravljenju rakastih tvorb z radioaktivnim kobaltom.

Uvajanje jedrske energije, »vprežene« tako v človekovo orodje, terja, da se številne znanstvene ustanove, ne le fizikalne, industrijski laboratoriji, šole in tovarne posvečajo zelo živahno ter korenito mnogim novim nalogam. Gre predvsem za izdelovanje cele vrste naprav, merilnih instrumentov ter aparatov, kakršnih doslej še nismo uporabljali. Potreba je zlasti po izdelkih tako imenovane elektronske industrije. Začela se je razvijati »jedska elektronika«. Tudi na tem področju že dosegamo precej lepe uspehe. Zato se je mogla tudi začeti uveljavljati nova industrijska stroka, ki izdeluje naprave, da je mogoče uspešno uporabljati izotope v gospodarstvu in zdravstvu, pa tudi v raziskovalnih ustanovah.

Uporaba jedrske energije v kmetijstvu in gozdarstvu prav tako terja mnogo priprav. Na naših univerzitetnih središčih v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani delujejo že več let skupine raziskovalcev; nekateri med njimi so izpopolnjevali svoje znanje tudi v ZDA. Njihovo delo bo začelo kmalu roditi očitnejše sadove, saj se je raziskovanje razširilo iz laboratorijev na poskusna zemljišča. Letos je bilo že nekaj pomembnejših uspehov z novimi sortami ali vrstami rastlin, n. pr. koroze, ki so jih pridobili posredno z obsevanjem z izotopi.

France Slokan

Izlet članov SNPJ v staro domovino

Ameriški Slovenci so z veseljem sprejeli sporočilo, da pripravlja v letu 1961 Slovenska narodna podpora v Chicagu pod svojim pokroviteljstvom velik izlet v domovino. Zanimivo je, da so to obvestilo sprejeli s posebno velikim veseljem rojaki, ki so v zadnjih letih že obiskali staro domovino.

Obisk domovine je našim rojakom obudil spomine na njene lepote, ki jih danes vse drugače doživljajo in uživajo, kakor pa so jih v letih pred izselitvijo, ko so težko in revno živeli. Ob obisku so se pa rojaki tudi prepričali, da je življenje v domovini, čeprav je še težko, vse drugačno kakor pa je bilo takrat, ko so odhajali od doma, in seveda povsem drugačno, kakor ga slikajo tisti, ki jim socialistična domovina ni ljuba ali pa so ji celo sovražni.

Prav tako so naši rojaki z velikim zadovoljstvom ugotovili, da so ljudje v domovini, od navadnih delovnih ljudi do najvišjih državnih funkcionarjev, do izseljencev zelo vljudni in prijazni ter imajo izseljence za sebi enakovredne. Poleg tega vidijo, da je življenje izredno živahno in da se močno razvijajo gospodarstvo, kmetijstvo, prosveta, šolstvo, umetnost, zdravstvo itd. O takih vtisih lahko beremo tudi v dopisih o obisku v domovini, ki jih zlasti mnogo objavlja chikaška Prosveta.

Predvideno je, da bo odpotovala prva skupina izletnikov iz New Yorka 17. maja 1961 z luksuznim parnikom »Queen Mary«. Druga skupina pa bo letela z reaktivnimi letali francoske letalske družbe »Air France« 1., 2., 3. in 4. junija. Polet od New Yorka do Pariza bo trajal 6 in pol ure. Vse te izlete bo organiziral po nalogu Slovenske narodne podporne jednote potovalni urad August Kollander v Clevelandu.

Poleg SNPJ bodo letos organizirali v ZDA izlete v stari kraj Progresivne Slovenke Amerike, Glas naroda in Slovenska dobrodelna zveza.

Naša izseljenska društva ob lanskih proslavah 29. novembra

S proslave Dneva republike, ki je bila lani 27. novembra v Sallauminu. Na sliki jugoslovanski veleposlanik iz Pariza dr. Darko Černež in član Izvršnega sveta LRS Boris Kocjančič med odborniki Združenja Jugoslovancev v severni Franciji

Naši rojaki na lanski proslavi Dneva republike v Freymingu. Spredaj pri mizi v sredi župan iz Merlebacha dr. Namur, na njegovi levi: jugoslovanski generalni konzul iz Strassbourga France Žugelj, na desni dirigent pevskega zbora g. August Rohr. — Na sliki desno: Pevke društva »Triglav« v narodnih nošah na proslavi

Jugoslovanski izseljenci, ki žive v Aleksandriji, so tudi lani spečano proslavili državni praznik 29. november. Prireditev je bila v lepo okrašenih prostorih Jugoslovanskega doma. Prisotna sta bila tudi predstavnik našega poslaništva iz Kaira Ljuba Vujić in Pero Mihajlovski, ki je prišel, da prevzame dolžnosti generalnega konzula v Aleksandriji. Navzoči so bili tudi naši pomorščaki, ki radi prihajajo v Jugoslovanski dom, kadar se naše ladje zasidrajo v pristanišču. O pomenu 29. novembra je spregovoril predsednik doma Josip Zibilić, za njim pa predstavnik poslaništva Ljubo Vujić.

iz življenja rojakov v Južni Ameriki

V Argentini so najbolj živahni pri argentinsko-jugoslovanskem društvu »Zarja« (Amanecer) v Buenos Airesu. Razen Vodopivčevega večera, o katerem smo poročali že v novembrski številki našega lista, je imela »Zarja« v tem času še več prireditev. 18. septembra 1960 so imeli čajanko s srečolovom v korist društva. Udeležba je bila zelo dobra in člani so za srečolov prispevali več kakor 500 daril. — 16. oktobra je imela mladina »Zarje« čajanko v počastitev matinskega dne. Tako prireditev je imelo istega dne tudi Delavsko podporno društvo »Edinost« v Cordobi. — 12. novembra pa je mladinska igral-ska skupina pri »Zarji« prikazala komedijo v treh dejanjih »Juego de Niños«.

Ameriški napredni rojaki imajo zdaj kot edino svoje glasilo polmesečnik »Lipa«, ki izhaja v Buenos Airesu že tretje leto. List pa je v finančnih težavah in zaradi tega izkoristijo rojaki vsako priložnost, da ga podprejo. Tako so dne 9. julija priredili slovenski lovci v korist lista lovsko večerjo, kjer so slovenske žene in dekleta pripravile divjačino na domač in argentinski način. »Lipa« je dobila v svojo blagajno lep znesek. — 12. oktobra pa so priredili v korist »Lipe« čajanko v prostorih SPD v Villa Devoto, za katero so rojakinje pripravile precej peciva, da bi bil dobiček za »Lipo« čimvečji. Ta čajanka je imela tudi namen povezati med seboj prijatelje »Lipe«, ki jih je širom Argentine lepo število.

Proslave 150-letnice majske revolucije v Buenos Airesu se je udeležil tudi predsednik slovenske vlade tovariš Boris Kraigher. Na sliki tretji od leve. Na njegovi levi jugoslovanski poslanik Salko Fejić

Mešani pevski zbor Ljudskega odra na proslavi 150-letnice majske revolucije maja lani

Slovensko kulturno društvo »Ljudski oder« v Buenos Airesu je proslavljalo 17. septembra 35-letnico obstoja. Sodelovala sta otroški pevski zbor pod vodstvom Vilme in Beatrice Jekše ter mešani zbor pod vodstvom Nestorja Škofa. Dalje so prikazali tudi igro Arturja Millerja »Todos eran mis hijos« v režiji Ada Sartorija. 28. avgusta pa so odprli v proslavo 35-letnice delovanja razstavo fotografij v društvenem delu.

Slovensko podporno društvo v Buenos Airesu, ki ima sedež v ulici Simbrón, je imelo 8. oktobra tako imenovano pomladno mladinsko prireditev (v Argentini, ki je na drugi polobli naše Zemlje, imajo takrat, ko je pri nas jesen, pomlad), na kateri so prikazali v kasti-ljanščini tridejansko igro »Karnevalske noči« (Noches de Carnaval). Igro je režiral Alberto F. Misley.

Kulturno društvo »Bratstvo« v Buenos Airesu ima tudi dramsko družino, ki je 2. julija lani predvajala veseloigro Branislava Nušića »Analfabet«. Nastopil je tudi otroški tamburaški zbor, otroci pa so recitirali jugoslovanske pismi.

Že od konca septembra je bil na delu v Buenos Airesu poseben odbor za proslavo 29. novembra pod vodstvom Feliksa Ferfolje. O proslavi, ki je bila 29. novembra v Teatro Nacional, bomo poročali takoj, ko dobimo o njej vesti.

Tudi v Rosariu so delavni. 8. avgusta je bil tam koncert tamošnjega simfoničnega orkestra ob sodelovanju pevskega zbora Coro Estable Rosario. Koncert je v vseh točkah dirigiral naš rojak prof. Marijan Drago Šijanec, ki ima v Argentini že velik sloves med glasbeniki. Mladinski krožek »Centra Yugoslavo« v Rosariu je priredil 11. septembra pomladni festival, ki ga imenujejo »slavje rož« (Fiesta de las Flores). Na proslavi so prikazali lepe barvne filme iz Jugoslavije, ki jih je dalo na razpolago jugoslovan-

sko veleposlaništvo v Buenos Airesu. Dalje so prikazali farso »Se alquila un chalet«. Na koncu so volili kraljico festivala in zanjo izbrali hčerko istrskega rojaka Gladys Medica.

Slovensko delavsko podporno društvo »Edinost« v Cordobi je slavilo 4. septembra 20-letnico obstoja in priredilo asado (piknik na argentinski način). Proslave se je udeležil tudi zastopnik jugoslovanske ambasade v Buenos Airesu.

Argentinske rojake je hudo prizadela smrt rojaka Ivana Močnika, ki je umrl 11. septembra v starost 59 leti. Doma je bil z Ježice pri Ljubljani in se je v Argentino priselil leta 1926. Imel je trgovino. Pokojni Močnik je bil znan med slovenskimi in jugoslovanskimi izseljenci in njegov dom je bil zatočišče naših ljudi. Tam so se sestajali izseljenci in so v težkih časih reševali izseljenska vprašanja. Pri bivšem Prosvetnem društvu je bil Močnik blagajnik, pri Jugoslovanskem društvu »Samopomoč« je bil

Tudi naš najmlajši rod v Argentini je uspešno nastopil na majski proslavi 1960

večkrat predsednik, pri Prvi slovenski zadrugi pa je bil blagajnik in bil je tudi med ustanovitelji založbe »Nove domovine«, ki ji je več let predsedoval. Vse te funkcije je opravljal v zadovoljstvo vsega članstva. Slovenska naselbina v Buenos Airesu je izgubila težko nadomestljivega člana.

Cv. A. Kristan

Smrt uglednega društvenega delavca v Argentini

V predmestju Buenos Airesa v Olivosu je lani ob koncu leta umrl, star komaj 54 let, znani društveni delavec Mirko Turel. Podlegel je dolgotrajni težki bolezni. Tako je v preteklem letu slovenska naselbina v Argentini osirotela za tri ugledne društvene in kulturne delavce: Ivana Kacina, Ivana Močnika in zdaj še Mirka Turela.

Pokojni Mirko je bil doma iz Renč pri Gorici, kjer se je rodil leta 1906 kot sin zidarja. V družini je bilo osem otrok. Tudi Mirko se je izučil zidarske obrti in leta 1926 kot mnogi odšel za kruhom v Argentino. Tam se je takoj vključil v društveno delo. Deloval je v raznih odsekih društva »Ljudski oder« in bil tudi več let blagajnik, nato pa predsednik imenovanega društva. Sodeloval je tudi v raznih drugih naprednih organizacijah. Zaradi svoje vedrine in veselja značaja je bil priljubljen med domačini in našimi rojaki. Pred štirimi leti je obiskal svoj rojstni kraj, kjer je praznoval svoj 50. rojstni dan s svojo mamico, ki je slavila 80-letnico. Oba sta bila vesela snidenja po tolikih letih. Mirko si je takrat ogledal skoraj vso Jugoslavijo in bil veselo presenečen nad napredkom domače dežele. Z družino se je nameraval vrniti v rojstni kraj, prezgodnja smrt pa mu je prekrizala ta načrt. Sledil je mamici, ki mu je umrla lani spomladi. Pokojnik zapušča v Argentini soprogo, dva sinova, dva brata in sestro, v starem kraju pa tri sestre. Starejši brat mu je padel v narodno-osvobodilni borbi. Vsem njegovim naše sožalje!

M. Ličen

Valentin Grandovec častni predsednik društva Posmrtni sklad

V Sallauminesu-Chemin du Marais zelo uspešno deluje društvo Posmrtni sklad, ki je doslej razdelilo med člane že okrog pol milijona frankov. Eden najbolj prizadevnih ustanoviteljev je rojak Valentin Grandovec, ki pa je v zadnjem času zaradi težke bolezni — silikoze moral opustiti svojo društveno dejavnost. Rojak Grandovec ima veliko zaslug za dvig društvenega življenja med rojaki v Franciji. Doma je z lepe Dolenjske, kjer se je leta 1903 rodil v Dobropolju. Že mlad je postal rudar. Najprej je kopal premog v kočevskem rudniku, nato pa ga je želja po boljšem zaslužku leta 1924 privedla v Pas de Calais, kjer se je v prostem času vneto udeleževal v raznih društvih, po vojni pa je bil tudi med prvimi organizatorji skupin izseljencev, ki so prišli pomagat pri obnovi rojstne domovine.

Na predlog predsednika društva »Posmrtni sklad« tov. Burnika je bil rojak Grandovec soglasno izvoljen za častnega predsednika tega društva. Sprejet je bil tudi sklep, da bo rojak Alojz Kobilšek ob potrebi pomagal članom pri sestavljanju prošenj za pokojnine in podobno in se lahko obrnejo nanj. Pri njem lahko tudi naročajo publikacije Slovenske izseljenske matice »Rodno grudo« in Slovenski izseljenski koledar za leto 1961.

Alise

PO DOMAČI DEŽELI

Zadnji dan starega leta je v Ljubljani umrl eden najboljših slovenskih karakternih dramskih igralcev Edvard Gregorin. Na oder ljubljanske Drame je stopil prvič pred 40 leti in je do svoje smrti mojstrsko upodobil nad 800 vlog.

— Na Brjah pri Komnu so pri Kočevarjevih praznovali dvojni jubilej. Stara mati Katarina roj. Godnik je slavila 84. rojstni dan, sin Ludvik in žena Katarina pa 35-letnico skupnega življenja. Slavja se je udeležila tudi Kočevarjeva Lojzka, hčerka matere Katarine s svojim možem Jožem Pipanom, ki je prišla na obisk iz Argentine. Čestitke je poslala tudi druga Katarinina hčerka Rozalija, ki tudi živi v Argentini.

— V Biljah pri Novi Gorici so slavili 100-letnico osnovne šole. Na pročelju šole so odkrili spominsko ploščo. Bila je lepa slavnost, združena s kulturnim spredom.

— Na predvečer Dneva republike lani 29. novembra je bil izročen namenu novi 3,5 km dolgi vodovod Budanje—Vipava. Novi vodovod bo zadostoval za naselja Budanj, Dupelj, Vrhpolje in Zemon. Letos bodo začeli z gradnjo vodovoda iz Šumljaka pod Razdrtim, ki bo šel skozi Lozice, Podnanos, Podrago, Manče, Lože in Slap v dolžini 11 km.

— Za Dan republike lani je kolektiv Soških elektraren spustil v pogon novo razdelilno trafostajo iz elektrarne Hubelj, ki bo omogočila boljšo dobavo električnega toka industriji v Vipavski dolini.

— Spodnji in Srednji Lokovec nad Čepovanom sta ob Dnevu republike lani dobila električno razsvetljavo. Vaščani so pri napeljavi prispevali z gradivom in delom.

Sromlje na Bizeljskem

Raka na Dolenjskem, v ozadju Krško polje

— Livarna aluminija v Komnu na Primorskem je lani 29. novembra odprla nov obrat. Delal pa bo v kooperaciji s tovarno »Iskra« v Kranju.

— V Pomurju je bilo lani vloženih v kmetijstvo nad milijardo dinarjev. Kmetijska gospodarstva in zadruge so zlasti gradila hleve za govejo živino in svinjake, ki so nujno potrebni pri sodobni živinoreji. Tudi v letošnjem letu bodo nadaljevali z gradnjo hlevov, predvsem v predelih, kjer je več živine. V Murski Soboti nameravajo zgraditi obrat za predelavo jajc, perutnine in divjačine, v Ljutomeru pa tovarno močnih krmil.

— Na Goričkem v Pomurju pridno gradijo. V Gornjih Petrovcih je bil dograjen stanovanjski blok in agroservisna delavnica. Začeli so tudi že z gradnjo drugega stanovanjskega bloka.

— Nov obrat bo letos odprla Tovarna verig v Lescah pri Bledu. Na seji delavskega sveta so sklenili, da bodo kupili za 40 milijonov dinarjev novih strojev.

— Letos bodo dobila naša mesta Ljubljana, Maribor in Celje ulične avtomate za prodajo cigaret.

— Dne 19. decembra so v Pulju slovesno splovili našo največjo čezoceansko tovorno ladjo, ki nosi ime »Bela krajina«. Njena maksimalna hitrost je 15 vozlov na uro. Ladja je last piranske Splošne plovbe. Botroval ji je Josip Kopinič, doma iz Radoviča pri Metliki, direktor ladjedelnice Uljanik, ki je to ladjo zgradila.

— Jugoslovanska industrija je v prvih desetih mesecih lani proizvedla za 16 odstotkov več kakor leto prej. Zlasti je naraslo pridobivanje nafte, in sicer kar za 52 odstotkov.

Zimski sprehod

(Foto: Ante Kornič)

Slovenski rokoborci v severni Franciji

Člani ŽTAK v družbi z rojaki pred mestno hišo v Sallauminesu

Po posredovanju Slovenske izseljenske matice je naša rokoborska ekipa Železničarskega težko-atletskega kluba Ljubljana prejela od naših rojakov iz Francije vabilo za športno srečanje v Franciji s tamkajšnjimi športnimi organizacijami. Vabilo smo z veseljem sprejeli, saj to ni bilo samo športno srečanje, temveč tudi stik z izseljenci — našimi rudarji, stik s slovensko krvjo, ki se je v borbi za kruhom pred desetletji predala na tuje.

Svidenje je bilo nadvse pristrčno. Celo v oddaljeni Lille nas je prišel sprejet podpredsednik Združenja Jugoslovanov v severni Franciji rojak Franc Kastelic. Pred postajo v Lensu pa sta nas pričakala tov. Martinčič in Lapornik ter nas v imenu slovenskih rojakov toplo pozdravila. Še pristrčnejši sprejem smo doživeli v Sallauminesu na občini. Koliko vprašanj, koliko pristrčnih brat-skih stiskov rok. Pozdravil nas je namestnik župana g. Lefèvre, govor pa je sproti prevajal rojak Martinčič.

Nato so nas gostoljubno vzeli pod streho Kasteličevi, Dolinarjevi, Mlinarjevi, Lapornikovi, Semitzkyjeva, Grandovčevi in drugi, katerih imen se pa žal ne spomnim. Za ljubeznivo pozornost, ki so nam jo izkazali in storili vse, da nam je bilo bivanje med njimi prijetno, v imenu vse skupine iskrena hvala!

Naši športni srečanja sta bili uspešni. Ekipa Ljubljane, ojačena s štirimi najboljšimi tekmovalci iz Maribora, je častno zastopala domovino. Prvo srečanje je bilo v Lillu, in sicer proti reprezentanci Flandrije, v kateri sta bila dva državna reprezentanta in olimpijca. Tekmovali smo v grško-rimskem in prostem slogu. Ekipa Ljubljane je to srečanje izgubila s 6:10. Pora-

ženi so bili zlasti v prostem slogu. Drugi nastop so imeli naši atleti v rudarskem Sallauminesu, kjer so se srečali proti izbranim tekmovalcem treh klubov.

Prireditve v Sallauminesu je počastil z obiskom naš veleposlanik v Parizu dr. Darko Černež s člani poslaništva ter župan in njegov namestnik. Navzoči pa smo bili tudi na skupni proslavi Dneva republike v Sallauminesu.

Na poslovilnem večeru smo si razdelili spominska darila in povabili francoske športnike na tovariško povratno srečanje v Jugoslaviji.

Lovro Plesnik

Slovenski izseljenski matici

Z veseljem Vam sporočamo, da smo prejeli poslano knjige — 16 zavitkov. Zadnja dva sta prispela prejšnji teden. Univerzitetni knjižnici smo se že zahvalili, tudi Vam iskrena hvala za uslugo in delo, ki ste ga imeli pri odpošiljanju knjig. Dobili smo jih ravno v pravem času, da nam bodo skrajšale to dolgo kanadsko zimo, ki se je pravkar začela in bo menda trajala do konca meseca maja. Tiste knjige, ki smo jih dobili po več izvodov, bomo odstopili drugim knjižnicam širom Kanade. Nekaj knjig smo že posodili rojakom, ki so prišli po 160 km daleč. Ti si jih sposodijo po več naenkrat, nato pa jih spet ob priložnosti zamenjajo.

Prav pristrčno Vas pozdravljamo v imenu bralcev in knjižnice.

*Knjižnica slovenskega dramskega in pevskega društva »Triglave«
Kirkland Lake, Ontario, Kanada*

Jože Piškur, knjižničar

Naši grobovi v Franciji

Dne 31. oktobra je umrl v Freyminu zvest prijatelj naše slovenske naselbine Johan Noe, ki po rodu ni bil Slovenec, pač pa je bil po srcu čisto naš. Najraje je bil med nami in naša slovenska pesem mu je bila nadse draga. Izpolnili smo mu tudi največjo željo — postal je član društva »Slavček«. Na zadnji poti smo ga spremili z društveno zastavo, naši pevci so mu zapeli žalostinko. V imenu društva se je z ganljivimi besedami poslovil od njega tov. Anton Škruba in mu položil venec na grob.

Komaj mesec pozneje smo zopet stali ob odprtem grobu. 30. novembra je umrl 58-letni Anton Žukovec iz Dobrniča pri Trebnjem. Grob mu je izkopala silikoza. Tudi njega smo v častnem številu spremili na zadnji poti. Pevski zbor mu je zapel žalostinko, tov. Anton Škruba pa mu je položil v imenu društva venec na grob in se ganljivo poslovil od njega.

Oba bomo ohranili v lepem spominu!

Mirko Višnikar,

tajnik Jugoslovanskega pevskega podpornega društva »Slavček«
Freymin-Merlebach

ZVESTI RODU

Lani 26. julija je minilo leto, odkar je v Belgiji umrl slovenski rudar Alojz Virant. Težka je bila življenjska pot tega našega rojaka in vendar podobna neštetim, po katerih so šli in gredo naši ljudje, ki so pred desetletji morali na tuje za kruhom. Ko je že čisto omagal zaradi težke rudarske bolezni in je videl, da se bo moral za vedno posloviti od svojih dragih, je naročil starejšemu sinu Bertu: »Rad bi, da bi v domu, ki ti ga zapuščam, gospodinjala Slovenka. Ko boš videl Slovenijo, kar meni ne bo več dano, poišči si tam dekle, ki ti bo postala žena in mati tvojih otrok.«

Sin Berto je izpolnil očetovo željo. Še več: tudi brat Jože se mu je pridružil, ko sta šla na obisk v Slovenijo. Hodila sta po krajih in poteh, kjer sta pred desetletji hodila njuna oče in mati, in si ogledovala tudi dekleta. Oko je našlo in srca so se vnela. In ko sta se vrnila v Belgijo na delo, so romala pisma sem in tja ter tkala in utrjevala nežne vezi. Dne 20. septembra sta se spet vrnila in končno sta mlada para dočakala dan, da sta si obljubila večno zvestobo. Godec s pramom je odpeljal Berta v vas Hrastovico po nevesto, brata Jožeta pa beli vranec v Tržišče po svojo Janico. Pesem veselih spatov je odmevala med dolenski goricami in po obronkih vrhov pozno v noč.

Tako sta sinova slovenskih staršev izpolnila željo očeta in matere. V daljni Belgiji je zagorel plamen na dveh novih slovenskih ognjiščih. V. I.

Jugoslovansko pevsko društvo »Triglav« iz Merlebacha se oglašča

Društvo »Triglav« je med tukajšnjimi društvi po številu članstva sicer na tretjem mestu, po svojih uspehih pa tega mesta nikakor ne bi zaslužilo. V poseben pomos nam je tudi, da je najstarejše med društvi v pokrajini Moselle. Ustanovljeno je bilo leta 1931. Tako je tudi med članstvom več starih kot mladih. Lani so naši pevci 3. maja nastopili v radiju Saarbrücken in to z lepim uspehom. Bili so posneti na plošče in imajo takšno ploščo tudi pri ljubljanskem radiju. Dne 24. julija smo šli na izlet v Alzacijo v najbolj znamenito vinsko pokrajino, kakor se za Slovence spodobi — v Ribeauville. Dne 21. junija smo pokopali dolgoletno zvesto članico Ivano Urankar, ki je dočakala 79 let. Kako je bila priljubljena, je dokazal njen pogreb. V imenu društva se je poslovil od nje pri odprtem grobu pisec teh vrstic. Dne 27. novembra so vsa naša društva skupno proslavila 29. november. (Objavljamo dve fotografiji na str. 9. Op. uredn.)

Za Miklavževno je bilo obdarovanih 80 otrok članov, sledil je zabavni večer, ki je bil zlasti namenjen našim pevcem, ki to za svojo požrtvovalnost tudi zaslužijo. Prvo nedeljo po novem letu pa se bomo spet srečali na družinskem večeru.

Anton Jakopina, tajnik društva »Triglav«

Virant Berto z Marijo in Virant Jože z Janico, ki sta ponesli plamen s slovenskih ognjišč v daljno Belgijo.

JOE FRANCELJ

se je za vselej poslovil

Vrsto let smo zlasti v »Glasu naroda« srečavali njegove pesmice, ki so dokazovale resničnega ljudskega umetnika in ljubečega sina domovine. Doma je bil iz Jurjevice pri Ribnici, kjer so ga položili v zibel 2. decembra 1897. Že v otroških letih je bil zelo nadarjen in je rad sestavljal pesmice. Revščina in tedanji družbeni red pa sta ga še dečka namesto v šole pogнала s krošnjo suhe robe preko slovenskih meja. Pred 33 leti se je priselil v Kanado. Večidel je živel v Kirkland Lake, kjer je delal v Lake Shore rudniku. Težko delo v rudniku, mrzla klima in tujina, v kateri se je čutil osamljenega, so izpodkopavali njegovo zdravje. Bil je med ustanovitelji Vzajemne podporne zveze Bled oziroma zbiralec denarja pri klubu PIP, ki mu je vneto pridobil nove člane, dokler ga pred dvema letoma bolezen ni priklenila na posteljo. Moral je v bolnišnico v Haileybury, ki je 80 km oddaljena od Kirkland Lake in slovenske naselbine. Toda rojaki ga niso zapustili. Večkrat so ga obiskali in mu lajšali samotne ure.

In vendar je bil sam. Drugovala sta mu le papir in pero in do zadnjega diha iskra misel. Ko smo ga nekaj dni pred smrtjo obiskali, se je

kljub hudim bolečinam ves ovradoščen nad našim obiskom, vedro razgovoril.

Povedal je, da ima zbranih 64 pesmi, ki so ene vesele, druge žalostne, odraz pač njegovega razpoloženja in doživetja. Skoraj vse so bile že objavljene v »Glasu naroda«. In še je povedal, da je njegova prošnja za voziček končno ugodno rešena. Sprijaznil se je s tem, da zaradi hudega sklepnega revmatizma ne bo več hodil — ni pa slutil, da tudi tega vozička ne bo več potreboval. In še je prosil za škatlo s predalčki, kamor bi shranil svojo pisarijo.

Ničesar od tega ni več potreboval in tudi zadnja želja, da bi bil pokopan v Kirkland Lake, med Slovenci, mu ni bila izpolnjena. Umrl je samotni in tudi njegov pogreb je bil brez prijateljev in znancev, ki so šele deset dni po njegovem pokopu zvedeli za njegovo smrt, ker jih uprava bolnišnice ni o tem obvestila. Pokopali so ga 21. avgusta prav v času, ko je v Kirkland Lake zasedala konvencija VPZB, kateri je še pismeno zaželel uspeha in napredka pri bratskem človekoljubnem delu. Rojaki so zbrali za nagrobnik, ki bo v tujini skromen spomin nanj. Naj zaključim z verzi ene njegovih poslednjih pesmi, ki ji je dal naslov »V tujini«:

Doma še nekaj let živeti,
doma jaz hotel bi umreti;
v domači zemlji pokopan,
kjer je dedov naših tihi stan.

Zbogom žena — v zdravje hči,
brat in sestre — svojci vsi;
srčen vam še en pozdrav,
prek gora, morja, dobnav...

M. M.

❖ K U L T U R N I ❖ Z A P I S K I ❖

Kratek sprehod med knjigami domačih pisateljev, ki so lani izšle

Vsega kajpada ne moremo pregledati niti površno ne. Ustavimo se le pri posebno vidnih knjigah, ki so jih lani izdale slovenske založbe. Najprej so tu seveda naši stari prijatelji: Jurčič, Levstik, Trdina, pa tudi Fran Milčinski. tisti prvi slovenski mladinski sodnik, ki je bil hkrati tako odlični vzgojitelj in tak šaljivec, da nas je kot »Fridolin Žolna« nič kolikokrat do solz nasmejal. Vsem tem in še mnogim drugim pesni-

kom in pisateljem, ki sodijo med tako imenovane »Slovenske klasike«, izdaja Državna založba Slovenije zelo popolna, znanstveno obdelana »zbrana dela«. Naročniki, ki so se na to zbirko naročili precej po vojni, imajo že polno knjižno omaro klenega slovenskega branja, same pisatelje iz devetnajstega in začetka dvajsetega stoletja. To bi gledal tisti avstrijski grof, ki je pred komaj petdesetimi leti v dunajskem par-

lamentu trdil, da lahko »vso slovensko književnost zaveže v svoj žepni robec«. »Slovenski klasiki« izhajajo že skoraj petnajst let. Lani je izšel med drugim VIII. zvezek zbranih spisov Frana Levstika, »očeta« Martina Krpana, ki je Brdavska ubil in dobil od cesarja za plačilo patent za prodajo angleške soli; potem XII. zvezek dobričine Janeza Trdine, rojaka iz Mengša, ki pa je prebil največ let med dolensskimi in belokranjskimi kmeti in zapisal vse mogoče pravljice in pripo-

vedke z Gorjancev. Milčinski se je predstavil s prvim zvezkom »zbranih del«; pozabila pa ga tudi ni založba Mladinska knjiga, ki skrbi za dobro branje otrok in mladine in je izdala njegovega »Skavta Petra«.

Kot Milčinski v »Skavtu Petru«, tako je pisala tudi Zofka Kvedrova drobne črtice iz življenja svojih otrok, ki so že med obema vojnama izšle v dveh knjižicah. Zdaj pa se najboljše med njimi predstavljajo novemu rodu bralcev kot »Veliki in mali ljudje«. Zofka Kvedrova je bila za svoj čas zelo napredna ženska in je imela težko življenjsko pot; toda v knjigi »Veliki in mali ljudje« se nam prikazuje predvsem kot ljubeča in zmerom malo šegava mamica. Še eno delo, ki ga vsi poznamo, je zdaj Založba Mladinska knjiga ponovno poklonila mladim bralcem. To je prvi slovenski roman, Jurčičev »Dese-ti brat«.

Temu branju, ki ga je spoznal že starejši rod, so naši pisatelji pridružili tudi marsikaj novega. Stari Franc Saleški Finžgar, ki bo letos dopolnil 90 let in ki smo brali njegov roman »Pod svobodnim soncem«, in gledali igre »Naša kri«, »Veriga«, »Razvalina življenja« in druge, je zdaj napisal za naše male knjižico »Ive-ri«, kratke spominčke iz svojih otroških let. Jože Pahor je naslo-vil svojo knjigo spominov »Mla-dost na Krasu«. Ela Peroci, znana mladinska pisateljica med mlajšimi, je zbrala nove zgodbe v knjigo »Ptičke so odletele«, Branka Jurca pa je vrsto pristrčnih »Pravljic za današnje otroke« naslo-vila »Okoli in okoli«. To se-veda ni vse, kar je letos doma-čega izšlo za slovenske otroke; a že po tem lahko vidite, da imajo kar lepo izbiro.

Franceta Bevka seveda pozna-te. Kaj bi ga ne, ko pa je eden naših najplodovitejših pisateljev in je izhajala njegova povest »Kresna noč« lani v »Rodni gru-di«! V letu 1960 je izšlo kar več

njegovih knjig: pri Državni za-ložbi Slovenije osmi zvezek izbra-nega dela; pri novo osnovani Do-lenjski založbi v Novem mestu povest »Domačija«, v redni zbirki Prešernove družbe pa »Viharnik«, povest iz časov, ko so slovenski deželi še gospodo-vali Francozi. Vse Bevkove po-vesti se dogajajo na Primorskem. O tistih najbolj izpostavljenih delih slovenske zemlje, predvsem pa o Trstu in tržaški okolici, ki je še vedno pod Italijani, govo-rita tudi dva mlajša pisatelja, tržaška rojaka. Boris Pahor je v knjigo »Kres v pristanu« zbral sedem zgodb iz življenja tržaške mladine v času med obema voj-nama, v zbirki »Na sipini« pa je poiskal podobne zgodbe iz življe-nja odraslih. Alojz Rebula pa po-pisuje v romanu »Senčni ples« življenje slovenskih ljudi v da-našnjem Trstu.

Miško Kranjec, Prekmurec, ki je v tridesetih letih uvedel v slo-vensko književnost čisto posebni svet prekmurskih dninarjev in sezonskih delavcev, se je lani lo-til velikanske, težaške naloge: prikazati v obširnem romanu zgodovino junaške slovenske XIV. divizije, ki je izbojevala med drugo svetovno vojno nekaj ne-pozabnih bitk. Za zdaj je izšel šele prvi del tega romana, pa že ta obsega dve knjigi in več kot tisoč strani. Naslov mu je »Nad hišo se več ne kadi«, dogajanje je razpeto med Ljubljano in Suho krajino in v njem spoznamo ra-zen boj divizije tudi usode mnogih ljudi v jeseni leta 1945, partizanov in njihovih nasprot-nikov. V medvojni čas posega tudi Mimi Malenšek z romanom »Temna stran meseca«. Veliko dlje v zgodovino pa je posegla s svojo drugo letošnjo knjigo »Črtomir in Bogomila«, v kateri prikazuje čas, ko so pokristja-njevali prve Slovence in so le-ti prvič padli v nemško suženj-stvo.

O letih narodnoosvobodilnih bo-jev 1941–1945 pišejo še mnogi drugi: Vasja Ocvirk v romanu

»Soncu ni verjeti«, Matevž Hace v »Komisarjevih zapiskih«, Mi-lan Guček v dveh zvezkih spo-minov »Počakaj do pomladi« in »Jutri bo vse dobro«; kdor pa se želi bolj izčrpno poučiti in ko-mur gre za zgodovinsko vernost, bo posegel po »Pregledu zgo-dovine narodnoosvobodilnega boja« dr. Metoda Mikuža.

Letos sta izšli dve knjigi pisa-telja Antona Ingoliča. Obe govo-re o slovenskih evropskih izse-ljencih in povratnikih, kakor je tudi roman »Kje ste, Lamutovi?«, ki je izšel pred letom dni. Roma-na »Črni labirinti« in »Nebo nad domačijo« sta zanimivo napisana; zadnja sodba o njihovi globlji resničnosti pa pritiče seveda vam.

Dve leti je tega, kar je dobil Prešernovo nagrado — najvišje priznanje za slovenskega knji-ževnika — Danilo Lokar, zdrav-nik iz Ajdovščine, o katerem do-slej nihče ni vedel, da piše. Letos sta izšli dve njegovi novi deli: zbirka ljubezenskih zgodb s Pri-morskega »Hudomušni Eros« in pa knjiga spominov »Leto osem-najsto«. Posebno z drugo si je šestdesetletni pisatelj ponovno utrdil svoj pisateljski sloves.

Za tiste, ki so vsaj malo pozna-li Ljubljano med obema vojnama, je privlačen roman Mire Miheli-čeve »Hiša večera«. Med mladimi pa so letos izdali: Suhodolčan zbirko petih novel iz povojnih dni »Človek na zidu«, Debič zgodbo združnega aktivista »Ste-kleni metulji«, Kavčič pa po-vojno srečanje dveh bratov, ki še vedno nista prebolela vojnih gro-zot, v romanu »Ognji so potem-neli«.

Pesniki so bili lani bolj molče-či. Obljubljajo nam »Časopisne verze« Janeza Menarta, ki je zelo, zelo bister in včasih bridko po-smehljiv poet; izšla je »Žvegla potepuhova« Branka Rudolfa; pri Primorski založbi »Lipa« v Ko-pru pa smo dobili novo izdajo Prešernovega »Sonetnega venca« z ilustracijami Mihe Maleša.

R. S.

Kaj delajo naši na tujem

Iz Francije

GOSTOVANJE
ZELEZNIČARSKEGA
TEŽKOATLETSKEGA KLUBA
IZ LJUBLJANE

Pri nas v Sallauminesu je konec novembra gostovala skupina ŽTAK iz Ljubljane, ki se je pomerila z našimi domačimi športniki. Zanimiv športni dvoboj je bil v mestni dvorani in se ga je udeležil tudi jugoslovanski veleposlanik dr. Černej s spremstvom. Kljub deževnemu vremenu se je zbralo občinstvo različnih narodnosti: Francozi, Italijani, Poljaki, Jugoslavlani. Vsaka naselbina je čakala in želela, da bi zmagali športniki njihove krvi. Z velikim zadovoljstvom je občinstvo končno sprejelo rezultate — zmago Sallauminesa proti Ljubljancem s 7:4, eden neodločen.

Po štirih dneh gostovanja pri različnih organizacijah in društvih so se člani ljubljanskega kluba poslovili. Na sedežu jugoslovanske sindikalne sekcije CGT jim je bil prirejen poslovilni večer, ki so se ga udeležili tudi zastopniki naših društev »Posmrtnega sklada«, Združenja Jugoslovancev severne Francije in društva Sv. Barbare. Govoril je župan J. Tell in ob zaključku napil Jugoslavijo in njenemu predsedniku Titu.

Alise

Iz ZDA

PRIZNANJE NAŠEMU UMETNIKU
SVETOVNEGA SLOVESA

Svetovno znani jugoslovanski kipar Ivan Meštrovič, ki stalno živi v Ameriki, je bil nedavno sprejet v članstvo Ameriške akademije znanosti in umetnosti. To je vsekakor lepo priznanje našemu umetniku, saj ima ta visoka ameriška znanstvena ustanova v svojih vrstah le 50 članov, samih priznanih umetnikov in znanstvenikov.

35 LET PRVEGA ANGLEŠKO
POSLUJOČEGA DRUŠTVA SNPJ

Ko so v Ameriki rojeni sinovi in hčere naših priseljencev pred desetletji pričeli doraščati in prevzemati tudi odborniška mesta svojih staršev v slovenskih društvih, se je pokazalo marsikje, da je to otežkočeno, ker pač ne znajo slovenski. V šolah in drugod so se učili angleščino in ta je postala — čeprav nihče ne zanika slovenskega porekla — njihov, če že ne materinski, pa vsaj občevalni jezik. Zaradi tega

so se nekateri odborniki SNPJ odločili, da bodo ustanovili društvo SNPJ z angleškim poslovnim jezikom. Prvo tako društvo je bilo društvo št. 559 v Chicagu, ki si je nadelo ime »Pioneer«. To društvo je danes največje društvo SNPJ ter ima 786 članov v oddelku odraslih in skoraj 500 v mladinskem oddelku. To društvo je bilo ustanovljeno dne 13. novembra 1925. 35-letnico je proslavljalo 30. oktobra 1960. Na proslavi z banketom in kulturnim sporedom je sodeloval tudi orkester pittsburskih študentov »Tamburitzar« s slovenskim kapelnikom Mattom Gouzetom. To je skupina mladih tamburašev, pevcev in plesalcev narodnih in umetnih plesov.

PRESELITEV
JUGOSLOVANSKEGA
KONZULATA V CHICAGU

Jugoslovanski konzulat v Chicagu se je 1. novembra 1960 preselil z dosedanjega sedeža (188 W. Randolph St.) na 38. E. Bellevue pl. Konzulat v Chicagu vodi zdaj jugoslovanski generalni konzul Jokaš Brajovic.

DVA BAZARJA
PROGRESIVNIH SLOVENK

Progresivne Slovenke v Clevelandu so imele lani dva bazarja. Prvega je priredil krožek št. 1 v Collinwoodu 19. nov. 1960 v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd., drugega pa krožek št. 2 dne 3. de-

Naročnik Jožef Zrimc iz Detroita in njegova soproga ob zlati poroki, ki sta jo slavila septembra lani.

cembra 1960 v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. Ti bazarji so zelo priljubljeni med našimi rojaki. Na njih prodajajo vse mogoče uporabne predmete, slaščice, domače pecivo in ročna dela, ki jih članice darujejo v korist organizacije. S temi bazarji zbirajo Progresivne Slovenke sredstva za svoje dobrodelne akcije.

NAPREDOVANJE ROJAKA

Rojak Robert M. Debevec iz Clevelanda, po poklicu odvetnik, je bil imenovan za pomožnega direktorja za zakone (assistant law director) pri mestni upravi v Euclidu. Med vojno je bil letalski častnik. Napisal je že dve strokovni knjigi o zakonskem pravu.

ROP V SLOVENSKI HRANILNICI

Slovensko hranilno in posojilno društvo v Strabanu, Pa. je bilo dne 25. oktobra 1960 oropano za 2900 dolarjev. Opoldne je vstopil pred blagajnika z odprtim revolverjem kakih 30 let star ropar ter zahteval denar. Ko sta prišli od kosila še dve uradnici, je ropar z denarjem pobegnil.

JUGOSLOVANSKE LADJE
V CLEVELANDU

Odkar je bil odprt prekop po reki sv. Lovrenca, prihajajo morske ladje tudi v notranjost ZDA v pristanišča ob velikih jezerih, kakor so Cleveland, Detroit in druga. Naši rojaki v teh mestih se vsake jugoslovanske ladje, ki pripluje v njihovo pristanišče, zelo razveselijo. Doslej sta redno prihajali izmenoma na mesec jugoslovanski ladji »Zenica« in »Vareš« ter sta za en dan pristali v Clevelandu. Prihodnje leto bo ta zveza povečana na vsakih 20 dni, zatem pa na 10 dni, tako da bodo mesečno priplule v Cleveland po tri jugoslovanske ladje. Nove ladje, ki bodo plule na tej progi, so že v delu.

PROSLAVA 50. OBLETNICE SDZ
V CLEVELANDU

V dneh 11.—13. novembra je bila v veliki dvorani Slovenskega narodnega doma na St. Claire v Clevelandu proslava 50-letnice Slovenske dobrodelne zveze, osrednje podporne organizacije, ki pa deluje samo na območju države Ohio. 11. novembra je bil mladinski večer, tako imenovani »Record hop«. Na sporedu so bile glasbene, pevske in igralske točke, kakršne mladini najbolj ugajajo. 12. novembra je bil slavnostni banket z govori in kulturnim sporedom, zatem pa je bil dru-

žabni večer. V nedeljo 13. nov. pa je bil na odru velike dvorane Narodnega doma kulturni spored, pri katerem so sodelovala razna slovenska prosvetna društva iz Clevelanda in okolice.

ZLATI POROKI

Dne 20. oktobra 1960 sta praznovala v Fontani, Calif. zlato poroko kar dva slovenska para, in sicer John Blatnik z ženo in Albin Strnad z ženo. Imela sta skupno proslavo v dvorani SNOJ, ki se je je udeležilo okrog dve sto gostov. Naše čestitke!

DESETA OBLETNICA SLOVENSKE RADIJSKE URE V CHICAGU

Dne 6. novembra 1960 so imeli v Chicagu proslavo 10. obletnice slovenske radijske ure. Program je bil pester in bogat. Chicaški mestni odbor je sklenil, da se 6. november razglasi za slovenski dan v mestu Chicagu.

NEKAJ PODATKOV O SLOVENSKE DOBRODELNE ZVEZI

Slovenska dobrodelna zveza v Clevelandu je bila ustanovljena 13. novembra 1910. Slovenska dobrodelna zveza ima v obeh oddelkih skupno okrog 21.000 članov, premoženja pa ima nekaj več kakor 5 milijonov dolarjev. Glavni predsednik je John Sušnik, glavni tajnik John Kodrič, glavni blagajnik Louis Boldin, vrhovni zdravnik pa dr. Anton Škur. Prej je bil glavni zdravnik dr. Frank Kern, ki pa je pred kratkim odšel v pokoj. Glasilo SDZ je polmesečnik »Glas SDZ«.

Iz Argentine

Lani v septembru je slovensko delavsko društvo »Edinost« v Cordobi praznovalo 20. obletnico ustanovitve. Proslave se je udeležila vsa jugoslovanska naselbina. Po okusno pripravljenem »asadu« je govoril o pomenu te obletnice tov. Anton Govednik.

Joe Pavlakovič in Kristina Kuzma iz Kirkland Lake, ki sta si lani obljubila večno zvestobo. Slovenci v Kirkland Lake jima želijo mnogo let zakonske sreče! Tudi naše čestitke!

Rojaki nam pišejo

SRECNO, VESELO
IN USPEHOV POLNO
NOVO LETO 1961

Winterslag, Belgija

Srečno, veselo in uspehov polno novo leto želim svoji dragi rojstni domovini, vsem sorodnikom in prijateljem, osebju Slovenske izseljenske matice in vsem bratom in sestram naše krvi, razkropljenim po širnem svetu!

Izseljenski matici se iz srca zahvaljujem za tako tople sprejem in gostoljubno postrežbo s čašico domače slivovke, ki sem ga bil lani z družino deležen, za vse še enkrat hvala! V poletju pa želim veliko obiskovalcev naši prelepi z grički posejani, mili rodni domovini!

Kovše Anton

SRECNO NOVO LETO!

Waterschei, Belgija

Srečno in veselo novo leto 1961 iskreno želim vsem Slovincem v domovini in vsem, ki so raztreseni po

svetu, posebej pa še vsem pri Slovenski izseljenski matici, ki tako lepo skrbi za vse nas v tujini.

Franc Čop

VCASHI SMO JEDLI OVSEN
IN RZEN KRUH

Leisure City, Florida, ZDA

Tudi jaz se vam lepo zahvaljujem za pošiljanje priljube »Rodne grude«, ki je zelo zanimiva. Rada berem, kako Slovenci z veseljem obiskujejo našo rojstno domovino in še mladina se zanima za domovino spojih staršev. Kako se ne bi, saj je v njej danes vse drugače, kot je bilo nekoč. Ko sem jaz odhajala kot mlado dekle od doma, nismo imeli dobrega kruha; jedli smo ovsenega in rženega. Danes pa je v domovini dovolj belega kruha, pogač in tort. Jugoslavija vsestransko napreduje, o tem sem se osebno prepričala, ko sem bila na obisku 1949. in 1959. leta. Vsakomur, ki bo potoval tja, priporočam,

da si ogleda Gorenjsko in kdor bo tam v maju mesecu, naj ne pozabi stopiti pod Golico, kjer se bo našel v morju dišečih narcis in povsod med dobrimi, prijaznimi, postrežljivimi ljudmi. Pozdrav vsem Slovincem doma in na tujem!

Mary Kastelic

VSAK MESEC SEM SE BALA,
DA »RODNE GRUDE«
NE BO VEČ

Nanaimo, B. C. Canada

Oprostite, ker že dalj časa nisem poravnala naročnine. Vsak mesec sem se bala, da »Rodne grude« ne bo več, pa je spet prirajžala in vedno sem je bila zelo, zelo vesela. Lepo se vam zahvaljujem za potrpežljivost; zdaj bom vse poravnala. Vašemu delu gre vse priznanje, list lepo urejate, slike so kakor žive in me v mislih prenesejo v nepozabne kraje moje mladosti. Zelo rada gledam gorenjske kozolce. Še toplerja

bi rada videla, saj slike so moja edina tolažba. Kakor berem v »Rodni grudi«, nisem edina, ki se ji vroča želja po obisku rojstne domovine ne more izpolniti.

Rozalie Drem

MOJA EDINA RADOST

Heeren-Werve, Nemčija

Najprej vas iskreno pozdravljam in vam želim tudi v bodoče veliko uspehov pri vašem uredniškem delu. Tako veseli smo, da skrbite za nas Slovence v tujini in nam posredujete slovenski tisk. Niti predstavljati si ne morete, kako vesel sem, ko prejmem »Rodno grudo«. To je moja edina velika radost. Ponosen sem na svojo rojstno domovino, vam pa hvaležen, ker nam v vaših publikacijah opisujete življenje in delo v njej. Prosim, pošiljajte mi revijo v prihodnje na novi naslov. Naročam tudi Slovenski izseljenski koledar 1961. Zahvaljujem se tudi Radiu Ljubljana za priljubljene sobotne izseljenske oddaje. Lepe pozdrave vsem rojakom po svetu, posebno naročnikom »Rodne grude«.

Johan Soetec

SLOVENSKI
IZSELJENSKI KOLEDAR
IN »RODNA GRUDA«
STA VSAKEMU
SLOVENCU V TUJINI
V VELIKO VESELJE

Gerber, Cal., ZDA

Pošiljam vam naročnino »Rodne grude« in koledarja za leto 1961. Prav gotovo je oboje za vsakega zavednega Slovence v tujini v veliko veselje, saj tako zve marsikaj zanimivega o novi napredni Jugoslaviji. Jugoslovanski narodi niti pod Avstrijo niti v dvajsetih letih stare Jugoslavije niso toliko napredovali kot zdaj v zadnjih letih. Napredek je na vseh področjih tako velik, da smo Slovenci lahko ponosni na svojo rojstno domovino, zato se moje misli neštetokrat vračajo v stari kraj.

Anton Ajnik

SKUSAL BOM NAREDITI
NEKAJ NAMESTO
POKOJNEGA ROJAKA
JOSEPHA SLEMCA
Greenwood, Wisc., ZDA

Ker je naš zavedni, delavni rojak Joseph Slemec nenadoma umrl, sem jaz prevzel tajništvo pri društvu SNPJ št. 198 v Wil-lard, Wisconsin. Pokojni Joseph Slemec je vsako leto pri vas naročil več izvodov Slovenskega izseljenskega koledarja, zdaj prosim, da jih pošljete meni. Potrudil se bom, da jih bom razprodal čim več in s tem doprinesel k širjenju slovenskega tiska med tukajšnjimi Slovenci. Ko sem v lanskem poletju po 55 letih življenja v tujini obiskal rojstno domovino, sem bil zelo srečen. Posebno lepo je bilo na potovanju po Sloveniji!

Mike Krultz

»KJE SO TISTE STEZICE,
KI SO VČASIH BILE...?«

Euclid 23, Ohio, ZDA

Pošiljam vam naročnino za »Rodno grudo« in sporočam, da mi je revija zelo všeč. Obuja mi spomine na tista mlada leta, polna veselja in radosti, ko smo se otroci igrali na vasi in po travnikih brez vsake skrbi. Ko čitam »Rodno grudo«, mi vsakokrat pride na misel tista pesem: »Kje so tiste stezice, ki so včasih bile...?« ali pa tista: »Tam, kjer beli so snežniki«. — Sprejmite prav lepe pozdrave!

Frank Požar

VEDNO
ZASLEDUJEM DOGODKE
V ROJSTNI DOMOVINI

Thomasroitt, Avstralija

Vedno zasledujem dogodke v rojstni domovini in srečen sem, kako lepo napreduje na vseh poljih. Prosim vas, da bi mi redno pošiljali vašo revijo in Slovenski izseljenski koledar, ker bi rad vedel čim več o življenju doma, o napredku delovnega ljudstva nove Jugoslavije pa tudi o življenju in delu Slovencev po svetu.

Anton Malenšek

DOKLER BOM ŽIVELA,
BI RADA PREJEMALA
»RODNA GRUDO«

Grand Junction, Colo., ZDA

Sporočam vam nov naslov in še to, da sem bila v bolnici in zato nisem takoj poslala naročnine. Veste, prav rada bi prejemala »Rodno grudo«, dokler bom živela. Posebno me zanimajo slike, ker vidim veliko ljudi iz raznih krajev. Vse vas lepo pozdravljam!

Jennie Troyer

HVALA
ZA »RODNA GRUDO«,
KI STE MI JO POSLALI
NA VPOGLED

Narborough, Leicester, Anglija

Revija mi je zelo všeč in želim postati njen stalen naročnik, ker vedno rada čitam domače novice in novice iz življenja naših izselencev.

Ivanka Zankar

ZELO BI POGRESALA
VAŠI PUBLIKACIJI
Delmont, Pa., ZDA

Pošiljam vam naročnino za »Rodno grudo« in Slovenski izseljenski koledar. Vaši publikaciji bi zelo pogrešala, težko bi mi bilo brez njih, ker sem se jih navadila. Z veseljem sprejemem vsako številko in ko berem, mi misli pohite v rodn domovino. Vem, da je drugače kot v mislih ne bom mogla obiskati, čeprav si srčno želim. Zapustila sem jo že pred šestindesetimi leti, a je še nisem in jo nikdar ne bom pozabila.

Rosi Gasboda

PROSIM KOLEDARJE
ZA TRI DRUŽINE

Niederdollendorf A. Rhein,
Nemčija

Prisrčno pozdravljeni vsi pri Izseljenski matici. V sobotni radijski izseljenski oddaji sem slišal za Slovenski izseljenski koledar 1961. Lepo vas prosim, da mi pošljete tri koledarje za tri družine, ki živimo v bližini in radi poslušamo slovensko govorico in beremo slovenske knjige, saj smo rojeni Slovenci!

Franjo Kurboš

LEPO SMO PROSLAVILI
25-LETNICO

Girard, Ohio, ZDA

Lani v oktobru smo prav lepo proslavili 25-letnico naše zahodne Pa. in vzhodne ohijske federacije SNPJ. Proslavi je prisostvovalo veliko ljudi. Govoril je glavni predsednik SNPJ Joseph Culkar, ki je med imeni pionirjev te federacije imenoval tudi njenega ustano-

vitelja Johna Tauceka. V imenu federacije mu je poklonil zlato zapestno uro. John Taucsek je doma z lga pri Ljubljani. Cestita-mo mu!

Anton Nagode

SREČNO NOVO LETO!

Johnstown City, Ill.

Slovenski izseljenski matiči, vsem Slovincem doma in na tujem želim srečno in uspehov polno novo leto 1961! Zdaj se tudi moji spomini vračajo v rodni kraj. To mi prinaša revija »Rodna gruda« in koledar Slovenske izseljenske matice. Zato obnavljam naročnino »Rodne grude« in pravi-m:

Daleč mati je Slovenija,
daleč je moj rodni kraj.
Videti ga hočem še kdaj,
hišica očetova,

pozdravljena tedaj!

Antony Vatoec

TAKO TOPLEGA KRAJA,
KOT JE DOMOVINA, NI!

Pyramio Hill, Vic., Australia

Prosim, da mi odslej pošiljate »Rodno grudo« v Avstralijo. Tu je precej Slovencev, ki iščejo srečo po svetu, a moram povedati, da toplejšega kraja, kot je domovina, ne moremo najti. Človek tava in tava in išče, a domovina je samo ena! Življenje v Avstraliji ni šala; velika šola je za nas in težko se bo privaditi. Ni me sram povedati, da se človek prav v tujini uči spoštovati in ljubiti svojo domovino.

Vaš Drago Novak

Tiskarski škrtat jo je zo-pet zagodel. To pot se je spravil celo na popravke. V zadnji števec, na str. 308 v 16 vrsti rubrike »Razno« je spremenil nove franke v nizozemske. Ker takšnih frankov sploh ni, je gotovo vsak spoznal, da je to le tiskovna napaka.

Naši mornarji, člani posadke jugoslovanske ladje »Go-ranka«, ki je lani v oktobru pristala ob obali Kalifornije. Naši fantje so se 23. oktobra udeležili koncerta pevskega društva »Sloge«, ki je bil v Slovenski dvorani v Fontani. Srečanje z našimi rojaki je bilo zelo prisrčno.

Še dolgo se je oziral nazaj

Modrikast mraz je pritiskal na gozd, da so pokale stoletne smreke in se je z vej vsipalo inje s suhim igličevjem. Ozračje je mirovalo in ta moreča tihota je davila ljudi z občutkom strahu pred zahrbtnostjo in nevarnostjo.

Čepeli so za redkimi debli, v vdolbinah med škrbastimi kamni in za zgrajenimi zidovi iz izruvanih kamnov, poraščenih z mahom. S puškami in strojnicami v rokah, obrnjenimi proti dolini.

V prosojni meglici se je videlo v daljavi Kočevje. Tam je neprenehoma pokalo. Slišalo se je kričanje, včasih tuljenje granate, ki jo je izstrelil kdo ve čigav top.

Tudi njihova baterija metalcev min je čakala povelja, kdaj naj začne streljati. Povelja pa ni bilo od nikoder. Samo gozd okoli osamljene skupine mož in fantov je skrivnostno molčal. Celo ptiči so molčali. Samo dva kilometra pod njimi so slutili bodečo žico in utrdbe v Ribnici. Po položnem pobočju poraščenim s smrekami... Nemci, ki bi jih vodili domačini, domobranci, bi se zlahka po zaraščenem gozdu splazili skozi vrzel med pehotnimi bataljoni in udarili na baterijo...

Pozno popoldne, ko se je sonce magnilo proti zahodu in ko so se že sence začele plaziti iz globeli, so borci baterije zaslišali nad seboj zavijanje umirajočega motorja. Srebrno letalo je švignilo tik nad krošnjami smrek. Niso se utegnili niti ozreti niti skriti niti se vreči na zemljo. Potem je na drugem pobočju, na nasprotni strani Ribniške doline, zamolklo treščilo. Iz temnega gozda je švignil sijajen plamen in takoj ugasnil. Potem se je samo še kadilo...

»Padel je in nihče se ni utegnil rešiti,« je zamišljeno, bolj sam zase dejal komisar Janez. Pomislil je, da je bilo v letalu devet ali deset ljudi, ki so pravkar vsi v istem hipu umrli. V mislih je računal, koliko sorodnikov in svojcev so imeli. Vsi ti bodo sprejeli kratko obvestilo, da je mož, oče, brat, sin pogrešan. V srečo bodo gojili upanje, da se je mogoče rešil. Po vojni pa bo ugasnilo tudi to upanje. Umrli so potem, ko so preleteli več tisoč kilometrov, v deželi, ki so ji komaj vedeli ime. Zanje je bila samo zemlja pod sovražnikom, s katere so streljali nanje, oni pa so jih obmetavali z bombami.

Tudi borci so molčali in dolgo gledali kadečji se gozd. Mnogokrat so že zrlí smrti v oči. Na zemlji, v domači zemlji, jim je bila vsakdanji

Skupina partizanskih borcev

gost. Za tujce je to drugače. Nihče ne bo vedel, kje so ostali...

Potem so se njihovi pogledi obrnili drugam. Spet so z očmi merili presledke med drevesi, kjer bi se lahko vsak trenutek pojavile temačne postave v marogastih zaščitnih oblekah, s čeladami na glavah, sklonjene in z naperjenimi puškami v rokah. Spet so njihovi prsti tipali mrzlo jeklo pušk in strojnic, spet so jih zabolele oči od napetega gledanja.

Nenadoma je stražar, ki je stal najnižje pod strelsko vrsto, prislonil dlan k očem. Sonce, ki je zahajalo za hribi na nasprotni strani doline, mu je sijalo v oči in ga slepilo. Nekaj časa je opazoval, nato pa je naglo pomiril s puško nekam navzdol. Potem se je premislil. Začel je mahati z roko in kazati proti dolini.

Zdaj se je tudi drugim zadelo, da nekaj vidijo ali slišijo. Nad strelsko vrsto, ki je pritažena čakala, stisnjena k zemlji, je obviselo pričakovanje prvega strela. Moreče čakanje, kdaj bo usekal prvi strel, ki bo sprostil kujoče utripe src v človeških sencih, čakanje prvih svinčenk, ki bodo brečče udarjale ob kamenje in trda debela. Trenutki so se združevali v minute...

Morda pa se je stražarju samo dozdevalo, da nekaj sliši ali vidi? Ali je srnjak prišel k ljudem? Že zdavnaj bi se morali udariti...

Zaslišali so rahle mačje stopinje. Počila je suha veja. Nekateri so mestрно dvignili orožje in merili podse v nevidni cilj. Nič.

Naslednji trenutek ga je zagledalo več borcev hkrati. Bil je dolg in suh mož s črnimi gladkimi lasmi. V roki je držal pištolo, oblečen v modri pajac, prešit v romboidih. Z okornimi gumijastimi copatami na nogah se je počasi premikal od debela do debela. Na obrazu se mu je brala napetost in negotovost, z očmi preplašene divjadi se je oziral okoli sebe, prsti na prosti roki so se mu živčno prepletali.

»Stoj!« je zakričalo več glasov hkrati. Mož se je zdrznil, ves strepetal in obstal.

»Odvrti pištolo in roke kvišku!«

Videlo se je, da ne razume. Morda je Nemec. Nekdo je zaklical po nemško. Spet nič.

»Amerika!« je zakričal mož, da je odjeknilo po gozdu. Potem pa je skočil na skalo in dvignil pištolo.

Vrgli so puške čez rame in se mu približali. Oprezno in negotovo. Šele angleški napisi na pajacu in Kolt v rokah so jih prepričali, da je mož zavezniški letalec in da ne laže.

Tudi njemu se je razvedril obraz, ko je na borcih zagledal rjave »battle dres«, rdeče zvezde na čepicah in Bren s krivim okvirom, ki ga je eden izmed njih držal v rokah.

»Tito? Partisans?« je radostno vprašal in se široko zasmel. Zasmeljali so se tudi naši borci. Zobje so se jim zabelili sredi od sonca, mraza in vetra opaljenih obrazov. Potem je letalec zataknil pištolo za pas, v zadregi razširil roke in začel najbližjega tresti za ramena.

Zadnje besede so vsi razumeli. O podobnih srečanjih z letalci, ki so se prebili do partizanov, so vedeli mnogo povedati. Zadnje mesece taka srečanja niso bila več redkost. Nenadoma je tujec vprašal v italijanščini:

»Kje sem? Kateri večji kraj je blizu?«

Komisar, ki je za silo znal italijansko, se mu je približal in mu pokazal na zemljevidu Kočevje. Potem mu je pokazal tudi pravo Kočevje, okoli katerega so pokale puške in grmeli topovi.

»V Baniju — čez tri dni,« je rekel Janez in pokazal proti jugu. Potem je ponudil pločevinasto steklenico domačega žganja nepričakovanemu gostu. Ta je odpil, toda zaletelo se mu je in solze so mu prišle v oči.

»Veri good whisky! O kay!«

V mešanici slovanskih, italijanskih, nemških in angleških besed je potem letalec začel pripovedovati svojo zgodbo. Po rodu je bil Čeh in je prišel s starši v Ameriko še kot otrok. Zjutraj tega dne so odleteli iz Italije bombardirat celovško železniško postajo. Nad Beljakom jih je zadela granata iz protiletalskega topa. Komaj so se privlekli čez gore in jo ubrali proti morju. Toda spet so nenadoma vstali pred njimi hribi, letalo je naglo izgubljalo višino. Zadnji hip je odskočil s padalom. Tovariši so vsi ostali v letalu. Potem je padal skozi zrak. Pod seboj je videl večjo vas s cerkvijo. Z zemlje so nanj streljali. Padel je blizu žičnih ovir in okopov. Naglo se je skopal iz padala in se pognal proti gozdu. Spet so streljali za njim. Videl je vojake v zelenih uniformah, ki so tekli za njim in vpili. Niso bili Nemci. Težko je tekel, sapa mu je pohajala, vojaki pa so bili že čisto za njim. Na gozdni jasi je zagledal starega moža, ki je grabil steljo. Nenadoma se je znašel za njim. Oba sta se ustra-

šila, kmet in letalec. Toda kmet se je naglo ovedel. Brez besed je porinil letalca pod kup stelje in manj začel grabiti druge kupe. Že so bili vojaki pri kmetu. Zadirčno so ga spraševali, če je videl koga teči mimo. Kmet je potrdil in pokazal, kam je tekel begun. Vojaki so se pognali v tisto stran.

Komaj so izginili, je kmet izvlekel letalca izpod kupa, mu pokazal z roko v drugo stran, od strani, kamor so tekli vojaki in mu rekel: »Partizani!«

Dobro uro je blodil po gozdu in jih našel...

Poslali so sla z rešenim letalcem v brigadno poveljstvo. Že je stopil na pot, ko se je prej od vse baterije poslovil s stiskom rok. Potem pa se je naglo obrnil. Izza pasu je potegnil pištolo in jo dal komisarju Janezu.

»Jaz bom tako dobil drugo, če jo bom še potreboval,« je rekel in se obrnil, da bi odšel. Toda pogled se mu je ustavil na mladem fantu, še dečku, ki je prišel pravkar s patrolje. Letalčev pogled je zdrsnil po fantu proti njegovim nogam, zavitim v strgane vreče, zvezane s telefonsko žico. Mož se je brez besed sklonil, sezul svoje copate in jih ponudil fantu.

Šele takrat je zares odšel. Toda še dolgo se je po poti obračal in gledal nazaj, kjer so stali borci baterije v nastopajočem mraku in gledali za njim, ki je odhajal...

Branko Žužek

Godec

*Celo popoldne je godel in pel,
pred njim se je osemnajst parov vrtilo.
Včasi med zbijanjem urnih peta
ga oplazilo je rožasto krilo.*

*Gledal jih je in jim godel in pel
in pomežiknil dekletu je kdaj,
rahlo čez lice mu šinil nasmeh,
potlej se spet je zamislil nazaj...*

*Hej, saj poskočne viže igraš,
kaj da obraz ti tako je teman?
Godec izrekel ni bele ne črne,
boleče mu vriskal je meh glasan!*

*A na večer je ostal muzikant,
brez besedi del na rame je meh.
Osemnajst parov je zrlo za njim,
ki se samotni pogrezal je v sneg...*

Nasveti za dom in družino

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

Strah pred rakom

Ko sem bil deček, je bil zdravnik v naši vasi kaj redka prikazen, morda dvakrat, trikrat na leto in še takrat predvsem ob epidemijah. Do mojega devetega leta je bil v naši hiši menda samo dvakrat, če ne štejem tistih obiskov, ko se je morda ustavil samo kot gost. Spominjam se, da so nas otroke strašili, da pride sam doktor Perko, če ne bomo pridni. Pozneje sem zvedel, da je bil dober in človekoljuben zdravnik, toda kdo naj bi ga klical, ko je računal od enega do pet goldinarjev. Celodnevna dnina kmečkega dninarja je znašala pol goldinarja ali še manj in zdravniški račun se je zdel tedaj kmetom nezasišano visok, čeprav je moral priti zdravnik 18 km daleč in si plačati še koleselj. Premnogokrat pa sploh ni mogel priti do svojega honorarja in se je moral zadovoljiti z jajci in klobaso. Zdravniki so bili tedaj zelo redki. Večina ljudi je torej tedaj umirala brez zdravnika, zlasti so umirali otroci, kljub mnogim domačim zdravilom, kljub še topli krušni peči, v katere so stavili v neki vasi naše doline bolne otroke, da so se dobro preznojili, kljub lovskemu smodniku, kamilicam, »tavžentroži«, šentjanževki, arniki in lipovcu, kar vse je bilo treba pri raznih boleznih použiti.

Za vsakega, ki je umrl za razlitim slepicom, so rekli, da ga je ugriznil madron, gotovo je marsikdo umrl tudi za rakom, ne da bi se komu sanjalo o tem. Moja mati je obogatila vaško terapijo še z grenko soljo, jodovo tinkturo, ribjim oljem, sterilnimi zavoji in knajpanjem. Ljudje niso trepetali pred smrtjo, saj je bila ta klic usode; usojeno mu je bilo in poleg tega je prišel po smrti v nebesa, če je živel pošteno, sicer pa v vice ali pekel, kar je tudi bilo pravilno.

Sam se ne spominjam, da bi do devetega leta videl zdravnika. V hiši nas je bilo šest otrok in nihče ni tedaj rabil zdravnika. Tistega pa, ki nas je v šoli cepil proti kozam, se ne spominjam. Ko sem prišel v četrti razred v zavod v Ljubljano, so hotele šolske sestre, da bi bili dečki čimbolj čedni. Zato smo nosili trde oškrobljene ovratnike in lepo pentljo. V hišo je prihajal zdravnik, še njegovega obraza se dobro spominjam. Zaradi vnetih oči sem se zatekel k njemu, zdravnik pa mi je zatlačil prste za ovratnik

in hipoma odtrgal od vratu ovratnik in pentljo. Nadrl je sestro, da taki ovratniki ovirajo ves krvni obtok v vratu in zato ni čudno, da ima mulc vnete oči. Ko je pasel krave, gotovo ni imel vnetih oči, saj tam ni bilo niti ovratnikov niti pentelj.

Ta pametni mož je že davno umrl. Nič se ne spominjam, kdaj sem prvič slišal o raku, čeprav sem se že v četrti gimnaziji odločil, da pojdem za zdravnika. Takrat o raku v družbah ni bilo dosti slišati, vsaj jaz se tja do višjih razredov gimnazije ne spominjam nobenega takega razgovora. Ko je umrl nek trgovec za rakom v grlu, so rekli ljudje, saj ni čudno, ko pa je neprestano imel prižgano veržinko v ustih. (Pozneje sta umrla dva moja profesorja z vseučilišča, oba strastna kadilca, za rakom na dihalih.)

Danes ne more priti zdravnik ne v klub ne v kavarno ne v gostilno, da bi ga ta ali oni ne začel spraševati o raku. Strah pred rakom je zajel toliko ljudi, da je ta strah že

hujše zlo kot rak sam in bi novo bolezen imenoval »kankrofobijo«, trepet pred rakom. Ta strah uničuje premnogim življenjsko radost, življenjsko silo in delovni zagon, a le redkim izmed teh je »usojeno«, da zares umro za rakom. Zares, številno rakastih obolenj je danes veliko in verjetno pospešujejo spremembe v modernem svetu pojav te bolezni, verjetno tudi kajenje, zlasti cigarete.

Včasih je zagotovo marsikdo umrl za rakom, ne da bi sam ali okolica vedela za vzrok. Danes je diagnostika zelo izpopolnjena in odkriva dosti več primerov raka kot bi jih bilo mogoče odkriti nekoč.

Premnogo bolnikov je rešenih, če pridejo pravočasno na zdravniški pregled. Zares pa ni treba zdravim ljudem neprestano drgetati od strahu pred rakom. Večja verjetnost je po modernih mestih, da te do smrti povozi avto, kot pa da boš umrl za rakom in vendar te ne popade najmanjši strah, ko greš na prometno cesto. Zato tudi ne trepetaj in drgetaj pred rakom noč in dan in si ne zagreni s tem življenja.

Dr. B. Magajna

DOMAČI JEDILNIKI

Govedina z jajci

(Samostojna jed)

Lep kos govedine, ki nam je ostala od juhe, zrežemo na primerne rezine ter opečemo na kakršni koli maščobi. Nato jih v široki plitvi kozici potresemo s sesekljanim peteršiljem, poprom ter polijemo s paradižnikovo omako, ki smo jo posebej pripravili. Po vrhu ubijemo 3 do 4 jajca. Nato jed segrevamo na štedilniku toliko, da beljak zakrne, rumenjaki pa ostanejo mehki.

Izdatna mrzla večerja

30 dkg kuhane govedine in prav toliko surovega svežega svinjskega mesa in 2 v mleku namočeni ožeti zemljici zmeljemo na mesnem stroju. Dodamo 2 raztepeni jajci, nekaj sesekljane čebule, soli, popra, sesekljane peteršilja in nekaj na koščke zrezane slanine. Zmes dobro premešamo. Iz polovice oblikujemo podolgovato štručko in položimo nanjo 3 cela olupljena trdo kuhana jajca ter pokrijemo z drugo polovico. Štručko dobro stisnemo in pečemo pol ure na maslu. Med pečenjem jo polivamo s sokom.

Ohlajeno pečenko zrežemo na rezine, ki jih lepo zložimo na podolgovat krožnik ter polijemo z omako, ki smo jo pripravile iz: 2 trdo kuhana rumenjaka pretlačimo in dodamo nekaj gorčice, soli, popra, nekaj kapljic olja ter po okusu limoninega soka. Pred uporabo mora omaka nekaj časa stati v hladnem prostoru. Pečenko, ki je zelo okusna, obložimo še z vloženiimi kumaricami in gobicami.

Dobra sadna pogača

4 jajca in 4 zvrhane žlice sladkorja stepamo, da naraste, nato rahlo vmešamo 4 žlice bele moke in vlijemo testo v pomaščen kolačev model. Na vrh naložimo poljubno presno sadje: na krljce narezane marelice ali breskve ali hruške tako, da je površina popolnoma pokrita. Kolač pečemo v srednje topli pečici pol ure. Ako uporabimo za nadev konservirano sadje, obložimo z njim testo šele takrat, ko je že na pol pečeno. Pečen in ohlajen kolač potresemo s sladkorjem. Primerno osladkamo pred pečenjem tudi presno sadje, ki smo ga naložile na testo.

nekaj veselih Z NAŠEGA konca

Papiga — brezdomec

Nacistična družina je imela papigo, ki so jo seveda naučili govoriti. Zнала je tisto, kar je največkrat slišala in kar so jo tudi učili: »Heil Hitler!«

Ko se je vojna končala, se je ta družina odselila, papigo pa so podarili nekemu našemu kameradu, staremu samcu Jaku. Vzel je ptiča in najbrž niti pomislil ni, da znajo papige govoriti.

Papiga pri Jaku ni govorila. Ni se mogla udomačiti v tujem okolju. Sprva se ji niti jesti ni ljubilo. Polagoma pa sta se stari Jaka in »nacistična« papiga le toliko sporazumela, da je začela jesti. Nekega jutra ob šestih zjutraj pa je prebudil Jako oster krik, ki je prihajal iz kuhinje: »Heil Hitler! Heil Hitler!«

»Strela jasna,« ga je vrglo pokoncu. — »Kaj pa je to? Ali je Hitler od mrtvih vstal?«

Na pol oblečen je planil v kuhinjo. Tam pa ni bilo nikogar. Le papiga se je sprehajala v svoji kletki in ga hudomušno gledala zdaj z enim, zdaj z drugim očesom. Ker jo je tako zabodeno gledal, si ni mogla kaj, pa ga je pozdravila z vzklikom, ki ga je znala:

»Heil Hitler!«

»O ti nakaza nakazna!« je Jaka spoznal krivca. Takoj je sklenil, da se papige znebi. Ne, na Hitlerja pa res ni maral v hiši nobenega spomina. Nesrečna papiga je odromala k nekemu Poljaku. Že čez nekaj dni, ko je prvič spregovorila, pa je morala spet drugam. In tako se še danes seli ta »Hitlerjeva žrtev« od družine do družine...

»Naj se me le kdo dotakne!«

Župniku ni bilo prav, da ob nedeljah rudarji nismo šli k maši, ko smo trudni prihajali s šihta. Oglasil se je pri rudniškem ravnatelju in predlagal, da naj bi šli rudarji kar s šihta v cerkev. Saj je vseeno, če niso oblečeni v »mašne« obleke.

Ravnatelj je s predlogom soglašal.

V nedeljo zjutraj smo šli rudarji s šihta naravnost k maši. Pred menoj je sedel invalid Lovrenca, ki je takoj ko je sedel, od utrujenosti zadremal. Župnik je pridigal z vznesenim glasom. Rekel je med drugim: »Nebeški raj je podoben neki veliki gostiji. Gosti — čiste duše — so lepo oblečeni. Če bi prišel mednje grešnik, bi se nebeški gospod razjezil in rekel (pri tem je župnik primerno povzdignil glas): Kako si prišel med nas s tvojo umazano obleko? Vrzite ga tja, kjer je jok in škripanje z zobmi!«

Župnikov mogočni glas je zbudil tudi invalida Lovrenca, ki je prvi trenutek mislil, da se mu je zadremalo v gostilni za mizo. Ves togoten, da ga birt meče ven, je zarohnel: »Moj krščen duš, naj se me le kdo dotakne!«

Se en spomin na Hitlerja

Nekoč sem obiskal brata v Dorstenu. Skozi mesto so v paradnem koraku korakali hitlerjevci. Bilo jih je nad 300. Na pločniku je stal kmet, ki se mu je poznalo, da še nikoli ni videl takšne »procesije«. V ustih je žvečil čik, roki pa je imel v žepih. Kar je stopil iz vrste esesovec in ga osorno vprašal: »Vam pa ni treba pozdraviti našo zastavo, kajne?«

Kmet je najprej debelo pogledal, potem pa je, ko je slučajno na ovinku »procesija« obstala, stopil k zastavi, snel klobuk z glave in se globoko priklonil:

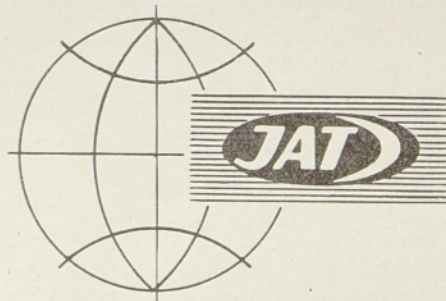
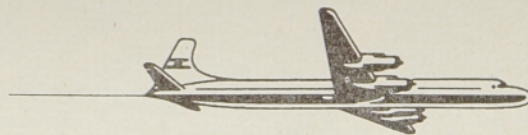
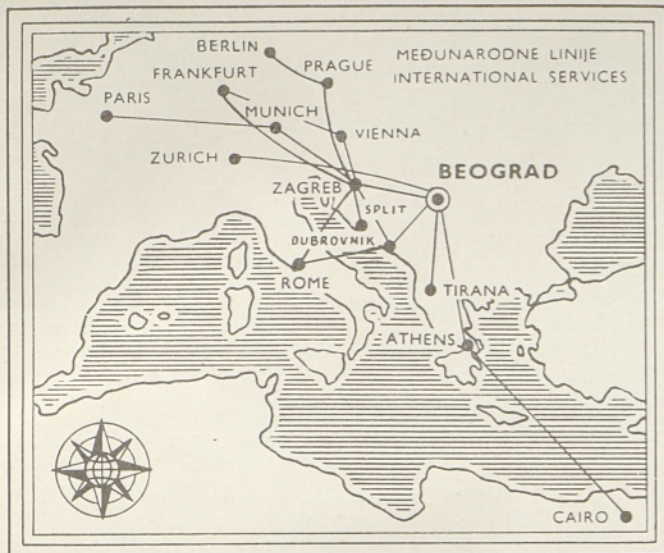
»Dober dan, gospa zastava!«

Rad bi se zasmel, pa si nisem upal, kajti tudi to je bilo takrat prepovedano.

»Ja Pepe, kakšen pa si? Kaj se ti je pa zgodilo?«

»Oh, nič posebnega. Ceneta sem srečal, ki mi že dve leti dolguje dvajset tisočakov, pa je slučajno sedel v avtomobilu.«

Pojasnila dobite
v predstavništvih JAT, letalskih
družbah in potniških agencijah

1. JAT - Beograd

Bulevar Revolucije 17, tel. 31-591

2. JAT - Zagreb

Zrinjevec 17, tel. 24-593

3. JAT - Pariz

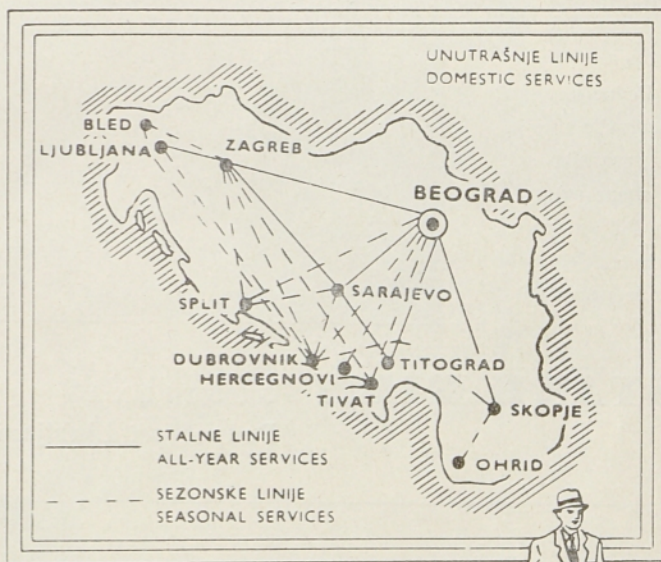
3. Rue de la Chaussée d'Antin (9e)
Tel. Provence 14 35

4. JAT - Frankfurt/M

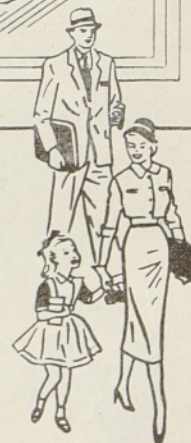
7. Goetheplatz, Tel. 26-562

5. Yugoslav State Tourist Office

New York 22,
N. Y. 509, Madison Avenue
Tel. Plaza 3-7810

GASTANK

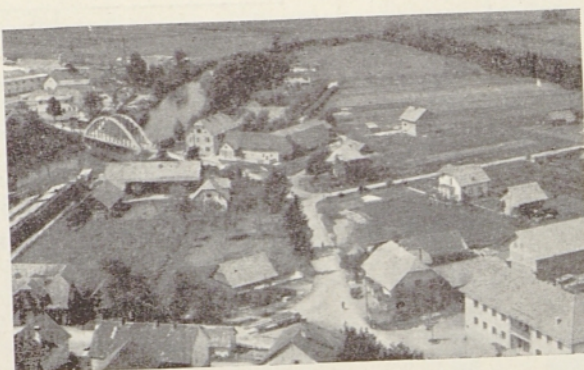

JAT redno prevaža potnike, blago in pošto na domačih in mednarodnih linijah
JAT prevaža s sodobnimi avioni hitro in udobno

JUGOSLOVENSKI AEROTRANSPORT

Iz Podpeči
pozdravlja
vse sorodnike
in znane rojake,
jim želi vso srečo
v novem letu 1961
ter se priporoča

STANE KIRN GOSTILNA
Podpeč pri Ljubljani

Eksportno podjetje

Slovenija - Vino

L j u b l j a n a

Največji izvoznik kvalitetnih slovenskih vin

Odlična dalmatinska vina

Stopite v trgovino in dobili jih boste

*Pozdrav in dobro razpoloženje
vsem rojakom-izseljencem — domača kapljica*

MLADI ROD

Priloga »Rodne grude«

Maksim Gaspari:
Koledniki

Novo leto

Kole, kole, koledo,
Novo leto je prišlo!

Kar zavijajmo rokave
in premagajmo težave.

Kdor lenobo pase,
trava mu ne rase.

Kole, kole, koledo,
Novo leto je prišlo!

(Iz narodne pesmi)

»Kole, kole, koledo« je vesela pesem »kolednikov«, vaških fantov in deklet, ki po starem običaju hodijo ob Novem letu od hiše do hiše in pojoč žele družini zdravje in srečo.

»Kole, kole, koledo« is a merry poem recited by the »koledniki«, young countrypeople — boys and girls —, who according to old custom walk from cottage to cottage on New Year's, singing good wishes for the health and luck of every family.

«Let us set to toil,
Conquer every coil!
Without labor and pains
No crops and gains!»

«Kole, kole, koledo», c'est un poème badin récité par les »koledniki«, de jeunes gens du village, garçons et filles qui — suivant un vieux coutume — visitent, au jour de l'an, toutes les maisons paysannes: là, ils chantent des vœux pour la santé et le bonheur de chaque famille.

«Mettons la main à la pâte!
Au cagnards la recolte manquera.»

»Kole, kole, koledo« ist ein lustiger Sang der »Koledniki«; das sind junge Leute auf dem Land, die nach altem Gebrauch am Neujahrstag von Haus zu Haus ziehen und jeder Familie in einem Lied Gesundheit und Glück wünschen.

»Ihr Leute, merket
Euch alle das:
So ihr nicht werket,
wächst euch kein Gras!«

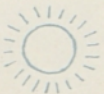

IZ PADAJO . PRED SO ŠOLSKI NAREDILI

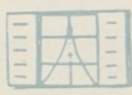
 . NAMESTO IMA DVA   , NAMESTO RUMEN

 , NAMESTO KOŠČEK , NAMESTO NOSI

NA BELI . V DESNI DRŽI .

PA POSIJE IZZA IN NA SE PRIKAŽEJO .

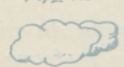
TEČEJO IZPOD   IN PO .

SKOZI POGLEDAJO IN ZAVPIJEJO : „ PA . ČE BO DOLGO , NE BO VEČ , AMPAK . ”

 SNEŽENI MOŽ

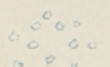
 NOS

 ROKA

 OBLAKI

 KORENČEK

 METLA

 SNEŽINKE

 USTA

 SONGE

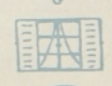
 ŠOLA

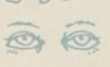
 SVINČNIK

 SOLZE

 OTROCI

 KLOBUK

 OKNO

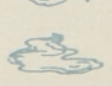
 OČI

 LONEC

 JOKA

  GUMBA

 GLAVA

 LUŽICA

Županova hči kuha mleko

Ko se je omožila županova hči, je imela pameti toliko, kolikor je bilo zanjo prostora v njeni glavi.

Na novem domu se je že prvo jutro izkazala, kakšna gospodinja je. V lonec je nalila mleko in ga pristavila k ognju. In je gledala in ji je bilo vseč, kako je mleko pričelo vreti in se pripravljalo, da prekipi.

Pa se je začudila: »Takšen je v tej hiši blagoslov! Še po en lonec moram — oba bosta polna!«

Stopila je po lonec in ga prinesla, pa je tedaj mleko že izkipelo in je zastokala bistra gospodinja:

»Jojmene, kakšna škoda! Kar ob dva lonca mleka smo!

Po Franu Milčinskem

B E S E D N J A K

Županova hči kuha mleko	The Mayor's Daughter is boiling the Milk	<i>La fille du maire fait bouillir le lait</i>	Wie die Schulzentochter Milch abkochte
omožila	got married	<i>s'est mariée</i>	heiratete
pameti	common sense	<i>du bon sens</i>	Verstand
prostora	room	<i>de la place</i>	Platz
na novem domu	In her new home	<i>À son nouveau domicile</i>	In ihrem neuen Heim
že prvo jutro	as early as in the first morning	<i>le premier matin déjà</i>	bereits am ersten Morgen
gospodinja	housewife	<i>ménagère</i>	Hausfrau
v lonec	Into the pot	<i>Dans la marmite</i>	In den Topf
ga pristavila k ognju	put it on the fire	<i>la mit au feu</i>	stellte ihn aufs Feuer
ji je bilo vseč	was pleased	<i>il lui plut beaucoup</i>	hatte ihre Freude daran
pričelo vreti	started boiling	<i>bouillonna</i>	aufkochte
se pripravljalo, da prekipi	was going to bubble over	<i>s'apprêta à s'en aller</i>	sich anschickte überzugehen
se je začudila	was marveling	<i>s'étonna</i>	verwunderte sich
blagoslov	prosperity	<i>le bonheur</i>	Segen
oba bosta polna	both are going to be replete!	<i>elles seront remplies toutes les deux!</i>	beide werden voll werden!
Stopila je	She went for	<i>Elle alla prendre</i>	Sie lief um
ga prinesla	brought it there	<i>l'apporta</i>	brachte ihn
izkipelo	had boiled over	<i>s'était enfui</i>	war übergelaufen
je zastokala bistra gospodinja	the clever housewife moaned:	<i>l'ingénieuse ménagère gémit:</i>	die schlaue Hausfrau stöhnte:
kakšna škoda	what a pity!	<i>quel dommage!</i>	wie schade!
ob dva lonca	No less than two pans of milk have we forfeited!	<i>Nous avons perdu pas moins de deux marmites de lait!</i>	Um ganze zwei Töpfe Milch sind wir gekommen!

Še pomnite, tovariši?

II. Vrečko:
Izgnanci

V zadnji vojni niso v Sloveniji samo odrasli trpeli pod nasiljem in se borili proti fašizmu, ampak tudi otroci. To nam dokazuje tudi zbirka spominov mladine »Se pomnite, tovariši?«, ki je izšla kmalu po vojni. Za to zbirko je l. 1946 napisalo nad 6000 slovenskih otrok spomine na najznačilnejša svoja doživetja. Teh spominov je izšlo v zbirki okrog 400, in sicer samo takih, o katerih se je lahko dokazalo, da so resnični.

Z nekaterimi od teh spominov bomo v letošnjem letniku seznanili tudi mladino naših rojakov v tujini, ker smo prepričani, da jih bodo z zanimanjem brali in že iz teh drobcev spoznali, kako kruta in nesmiselna je vsaka vojna.

L E D E N I G R O B O V I

Bila je prva zima pod okupatorjem. Šla sem peš iz Zemuna proti Beogradu čez zamrznjeno Savo. V bližini sejmišča, kjer so imeli zaprte judinje in njih otroke, smo morali vsi počakati, ker so ravno razstreljevali led. Pogledala sem okoli sebe in zapazila na ledu nekaj v belo rjuho zavitega, zraven pa sta stala dva majhna juda. Pogledala sem bolj pazno tisto belo stvar. Tam, kjer je bila rjuha odgrnjena, sem zagledala šop sivih las in koščeno suho roko. Tako me je pretreslo in obšla me je taka groza, da sem zbežala nazaj proti Zemunu. Nasproti pa so mi hodili še vedno mladi ljudje, ki so nosili še in še v bele rjuhe zavite mrtve — morda svoje mamice, stare mame, sestre ali bratce. Morali so jih nesti do nekega mesta, kjer so jih metali v Savo vsak dan, dokler nekega dne tudi nje same me poneso, ko bodo lačni zmrznili. Z grozo sem zapazila med njimi sošolca Kohota. Hotela sem mu vsaj s pogledom pokazati, da smo še ljudje na svetu, toda ni se ozrl, topo je gledal predse, saj je vedel, da je vse, kar lahko pričakuje od življenja, samo ta bela rjuha.

Mnogo sem že slišala o zverinskih dejanjih okupatorja, toda to je bilo prvič, da sem jih sama videla. Človek mora res doživeti kaj takega, potem šele lahko zasovraži nasilje tako, kakor sem ga jaz tisti trenutek.

Tatjana Pretnar, leta 1946 v 8. razr. gimnazije v Kranju

Nabil me je

Med okupacijo smo bili v Škofji Loki.

Že v začetku vojne so prišli Nemci po mojega očeta. Rekli so, da bo prišel takoj domov. Res je prišel in s seboj prinesel neki papir. Mislil sem, da bo napravil načrt za soseda, ki je zidal hišo. A mama mi je povedala, da bo moral v Nemčijo. Tolažila me je, da bo prišel kmalu zopet domov.

Jaz sem ga čakal ves teden, pa ga ni bilo od nikoder. Hodil sem ga čakati na postajo. Neke nedelje sem se zopet napotil tja. Nisem hodil dolgo, pa so me začele boleti noge. Ustavil sem se in sedel v sneg. Dolgo sem sedel. Nenadoma sem zagledal mnogo Nemcev. Začel sem kričati na Nemce, ker sem vedel, da so mi oni odpeljali očeta. A nisem dolgo kričal, ker me je neki Nemec zelo nabil. Jokal sem vso pot. Soseda me je vprašala, kaj mi je. Jaz sem odgovoril:

»Nemški buksel me je tako nabil!«

R. Usenik, leta 1946 učenec 5. razr. osnovne šole v Ljubljani